

Bestuursrapportage 2016

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	5
1.1 Analyse uitkomst begroting.....	5
1.3 Leeswijzer	10
2 Beleidsrealisatie en Financiële wijzigingen	11
2.1 Programma 1 Maatschappelijke participatie	12
2.2 Programma 2 Ondersteuning en zorg.....	15
2.3 Programma 3 Werk en inkomen.....	16
2.4 Programma 4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	18
2.5 Programma 5 Beheer en onderhoud	19
2.6 Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid.....	21
2.7 Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen.....	24
2.8 Neutrale wijzigingen	27
2.9 Budgetoverheveling.....	31
2.10 Reservemutaties.....	33
2.11 Nota Reserves en Voorzieningen 2016-2020	37
2.12 Begrotingswijziging Bestuursrapportage 2016	39
3. Realisatie investeringen.....	41
4. Voortgang grote projecten.....	45
5. Risico's	46
6. Voortgang aanbevelingen accountant en rekenkamercommissie (RKC)	47
7. Besluit.....	55
Bijlage 1: Overzicht aanbevelingen openstaande moties, amendementen en toezeggingen	56
Bijlage 2: Lijst van aan- en verkopen onroerend goed gemeente.....	57
Bijlage 3: Begroting en realisatie tot en met 22 augustus 2016	58
Bijlage 4: Overzicht grote projecten.....	59

1. Samenvatting

Voor u ligt de Bestuursrapportage 2016 van de gemeente Haarlem. Dit is het eerste document uit de planning en control cyclus 2016 dat volgt op de afgelopen juni vastgestelde Kadernota 2016 en geeft inzicht in de verwachte financiële en beleidsmatige resultaten over het huidige begrotingsjaar.

1.1 Analyse uitkomst begroting

In onderstaande tabel melden wij de financiële wijzigingen ten opzichte van de door de raad vastgestelde Programmabegroting 2016.

		<i>bedragen x € 1.000</i>				
Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020	
a Meerjarenraming na Kadernota 2016:	0 v	0 v	0 n	2.203 n	552 n	
b Wijzigingen in deze Bestuursrapportage 2016:	-5.491 v	132 n	131 n	359 n	-78 v	
c Budgettair effect verwerking separate raadsbesluiten 2016:	25 n	-14 v	-14 v	-14 v	-14 v	
d <i>Subtotaal Bestuursrapportage 2016 en separate raadsbesluiten:</i>	<i>-5.466 v</i>	<i>118 n</i>	<i>117 n</i>	<i>345 n</i>	<i>-92 v</i>	
e Meerjarenraming na vaststellen Bestuursrapportage 2016:	-5.466 v	118 n	117 n	2.548 n	460 n	

Toelichting bij resultaat:

- De meerjarenraming na Kadernotamutaties 2016 liet t/m 2018 een sluitende begroting zien. Vanaf 2019 is nog sprake van een tekort (zie Kadernota 2016 pagina 50).
- De wijzigingen in deze Bestuursrapportage 2016 hebben een voordelig effect van ruim € **5,4 miljoen** in het lopende begrotingsjaar. De structurele doorwerking heeft minder grote budgettaire effecten, die in de eerste jaren nadelig en in jaar 2020 voordelig zijn. De belangrijkste wijzigingen worden aan het eind van deze paragraaf verder toegelicht.
- Sinds het vaststellen van de Kadernota zijn er ook raadsbesluiten genomen die het begrotingskader wijzigen. De raadsbesluiten ‘Verkoop Brinkmanncomplex (2016/202024)’ en ‘Vervanging geluids- en aanleg beeldregistratiesystemen Raadszaal en Fabriciuskamer (2016/164923)’ hebben een gering effect op de meerjarenraming. Het eerste besluit geeft een voordeel vanwege lagere lasten voor gas en heffingen, het tweede besluit geeft een nadeel vanwege hogere lasten voor het uitzenden van raads- en commissievergaderingen.
- Bij onderdeel d is het budgettair effect van deze Bestuursrapportage en de separate raadsbesluiten tezamen weergegeven. Deze budgettaire effecten zijn inzichtelijk gemaakt in het begrotingskader in de Programmabegroting 2017-2021.
- Na vaststellen van deze Bestuursrapportage 2016 ontstaat een voordeel van ruim € **5,4 miljoen** in jaar 2016. Voor de ontwikkeling van de meerjarenraming wordt verwezen naar de Programmabegroting 2017-2021.

Belangrijke ontwikkelingen 2016

Enkele belangrijke ontwikkelingen in 2016, die niet verwerkt zijn in deze Bestuursrapportage, worden hieronder toegelicht.

Vorgenomen bijdrage restauratiekosten Kathedrale basiliek Sint Bavo

Tijdens de voorjaarsbehandeling is aandacht gevraagd voor de restauratiekosten van de Kathedrale basiliek Sint Bavo via het indienen van een motie. Het college heeft toegezegd zich te willen inspannen om te bezien of een gemeentelijke bijdrage mogelijk is. Deze Bestuursrapportage laat in 2016 een overschot zien van ruim € 5,4 miljoen en het college zal u via een afzonderlijke raadsnota gaan voorstellen om hiervan € 750.000 beschikbaar te stellen als bijdrage in de restauratie van de Vrouwentoren. Een informatiebrief is op 9 september 2016 verstuurd aan de commissie Ontwikkeling. Als besloten wordt deze bijdrage te verstrekken, zal het positieve begrotingssaldo in 2016 geen € 5,4 miljoen maar € 4,7 miljoen gaan bedragen.

Bestaanscontrole vaste activa

In de 3^e financiële Bestuursrapportage 2015 heeft het college aangegeven dat bij de opschoning van het activa bestand, volgens de methode van grof naar fijn, op dat moment nog niet het volledige activabestand was beoordeeld. Afgelopen zomer heeft dit een vervolg gekregen. De activa van met name Vastgoed, Sport en Onderwijs zijn nader onderzocht. De komende maanden wordt de opschoning afgerond en gecontroleerd en beoordeeld door de accountant. In het accountantsverslag van 2015 wordt activa met een boekwaarde van circa € 3,8 miljoen als onzeker benoemd, op basis van de huidige inzichten zullen deze worden afgeboekt en zal deze onzekerheid naar nul worden teruggebracht. De financiële consequenties van deze afboekingen kunnen conform beleid gedekt worden uit de jaarlijkse stelpost schuldreductie van € 2,5 miljoen en uit de bij de Kadernota 2016 vastgestelde reservering voor schuldreductie van € 2,6 miljoen uit het rekeningresultaat. In de jaarrekening 2016 wordt dit alles verwerkt en verantwoord. Met deze opschoningsoperatie, waarbij van grof naar fijn is gewerkt, kan met deze afboeking het project worden afgesloten. Daarmee is een belangrijke stap gezet in het op orde brengen van de balans. Om de balans blijvend op orde te houden zal ook de nota activa worden aangepast. Tegelijkertijd zal jaarlijks een bestaanscontrole worden uitgevoerd waar altijd een bevinding uit kan komen.

Wijzigingen in deze Bestuursrapportage 2016

Het voordelig resultaat van ruim € 5,4 miljoen in 2016 is onder andere het gevolg van een gunstiger conjunctuur. Dit uit zich bijvoorbeeld in voordelige effecten in de meicirculaire van het gemeentefonds en in hogere Wabo leges. Vrijval van eerder geraamde frictielasten en de inzet van de reservering voor de groei van de stad voor daarmee samenhangende lasten, versterken het positieve resultaat. Voor een toelichting op deze posten wordt verwezen naar genoemde programma's in hoofdstuk 2 van deze Bestuursrapportage.

Beleids- veld	Omschrijving	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is positief; n is nadelig)				
		2016	2017	2018	2019	2020
	<u>Verbeteringen extern</u>					
6.3	Hogere baten inzake Wabo leges	-1.200 v				
6.3	Voordeel bijdrage VRK door efficiencymaatregelen	-298 v	-322 v			
7.2	Meicirculaire gemeentefonds 2016	-1.658 v				
7.2	Verrekening uitkering gemeentefonds jaar 2015	-462 v				
	<u>Verbeteringen intern</u>					
7.2	Voordeel lagere frictielasten	-1.700 v				
7.2	Vrijval reservering groei van de stad	-945 v				
7.2	Onderschrijding overhead	-500 v				
	Diverse kleine verbeteringen	-408 v	-106 v	-106 v	-106 v	-106 v
	<u>Subtotaal verbeteringen</u>	-7.171 v	-428 v	-106 v	-106 v	-106 v
	<u>Verslechtingen extern</u>					
6.2	Dotatie voorziening wachtgeld wethouders	232 n				
7.2	Invoering Individueel Keuze Budget	1.200 n				
	<u>Verslechtingen intern</u>					
1.1	Huren extra tijdelijke onderwijshuisvesting in 2016	245 n				
7.2	Tijdelijke extra formatie Sociale Zaken	153 n	368 n			
	Diverse kleine verslechtingen	298 n	125 n	125 n	125 n	125 n
	<u>Subtotaal verslechtingen</u>	2.128 n	493 n	125 n	125 n	125 n
	Budgettair effect nota reserves en voorzieningen:	-448 v	67 n	112 n	340 n	-97 v
	Resultaat Bestuursrapportage 2016	-5.491 v	132 n	131 n	359 n	-78 v

1.2 Samenvatting beleidsrealisatie en hoofdstukken

In hoofdstuk 2 wordt per programma aangegeven wat de geprognosticeerde beleidsrealisatie voor het huidige begrotingsjaar is. Daarnaast geeft een aantal hoofdstukken inzicht in de voortgang op specifieke onderwerpen (hoofdstukken 3 tot en met 6). Hier wordt kort samengevat wat de stand van zaken is. Voor gedetailleerde informatie verwijzen we naar de betreffende paragrafen en hoofdstukken.

Voortgang doelen en prestaties: 79% van de prestaties wordt gehaald

De beleidsmatige rapportage sluit aan bij de doelen en prestaties die in de Programmabegroting 2016-2020 zijn vastgesteld. De stand van zaken voor wat betreft de uitvoering en realisatie van beleid wordt bij elk van de 7 programma's door middel van een "verkeerslicht" (groen, geel, rood) weergegeven. Gele verkeerslichten (realisatie twijfelachtig) en rode verkeerslichten (vermoedelijk geen realisatie) worden toegelicht. Groene verkeerslichten (realisatie verwacht) worden niet toegelicht.

Uit deze Bestuursrapportage blijkt dat 79% van de vastgestelde prestaties naar verwachting gehaald wordt. Bij de betreffende programma's wordt per doel en prestatie de voortgang benoemd. Hieronder een beknopte samenvatting per cluster.

Cluster Sociaal

Binnen het sociaal domein wordt bijna 80% van de prestaties naar verwachting behaald. Binnen het beleidsveld onderwijs en sport (programma 1, maatschappelijke participatie) loopt de uitbreiding van schoolgebouwen vertraging op wegens complexiteit van de opgave. Prestaties in het kader van 'versterken van sociale netwerken' worden uitgevoerd over een tijdspanne van meerdere jaren, dus laten nog niet voldoende effect zien in 2016. De werkwijze één gezin, één plan, die in samenwerking tussen Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en de Sociale wijkteams ontwikkeld wordt, moet nog verder uitkristalliseren. Dit maakt dat de beleidsrealisatie van advies en ondersteuning voor Haarlemmers met tijdelijk regieverlies, jeugdbescherming en jeugdreclassering achterloopt. De Digitale Sociale Kaart wordt niet meer gerealiseerd in 2016. Wel zijn de voorbereidingen in volle gang om begin volgend jaar de digitale sociale kaart te realiseren. Inmiddels is een partij geselecteerd om de realisatie in 2017 mogelijk te maken.

Op het vlak van opvang en zelfstandig functioneren (programma 2, ondersteuning en zorg) zijn grote stappen gezet met ketenpartners. Omdat de effecten nog zichtbaar moeten worden, is het onzeker of de prestaties al in 2016 gerealiseerd worden.

Hoewel de meeste prestatie-indicatoren binnen werk en inkomen (programma 3) op 'groen' staan, blijft de plaatsing van mensen met een arbeidsbeperking achter bij de streefwaarde. Daarnaast ontwikkelt het bijstandsbestand in Haarlem zich minder gunstig dan het landelijk gemiddelde.

In de kwartaalrapportages Sociaal Domein wordt de Raad voorlopig separaat geïnformeerd over de voortgang en ontwikkeling van de uitvoering van de taken binnen het Sociaal Domein.

Cluster Fysiek

Het cluster Fysiek laat een verdeeld beeld zien: programma 4 presteert goed, programma 5 blijft achter. Bijna 90% van de prestaties van programma 4 (Duurzame stedelijke vernieuwing) wordt naar verwachting gerealiseerd. Alleen de kwaliteit van de leefomgeving staat onder druk. Zonder intensivering van activiteiten gericht op het bereiken van een klimaatneutrale gemeente in 2030, wordt de ambitie niet gehaald. Daarom wordt een scenario voor intensivering uitgewerkt. De afstemming met bewoners bij lopende bodemprojecten in het kader van het bestrijden van milieuhinder vergt meer tijd dan verwacht.

Binnen programma 5 (Beheer en onderhoud) wordt circa 70% van de prestaties naar verwachting gerealiseerd. Dit komt doordat een aantal projecten vertraging heeft opgelopen of vervangen wordt door een nieuw programma. Van alle doelen loopt alleen het doel 'overige beheertaken' volgens plan.

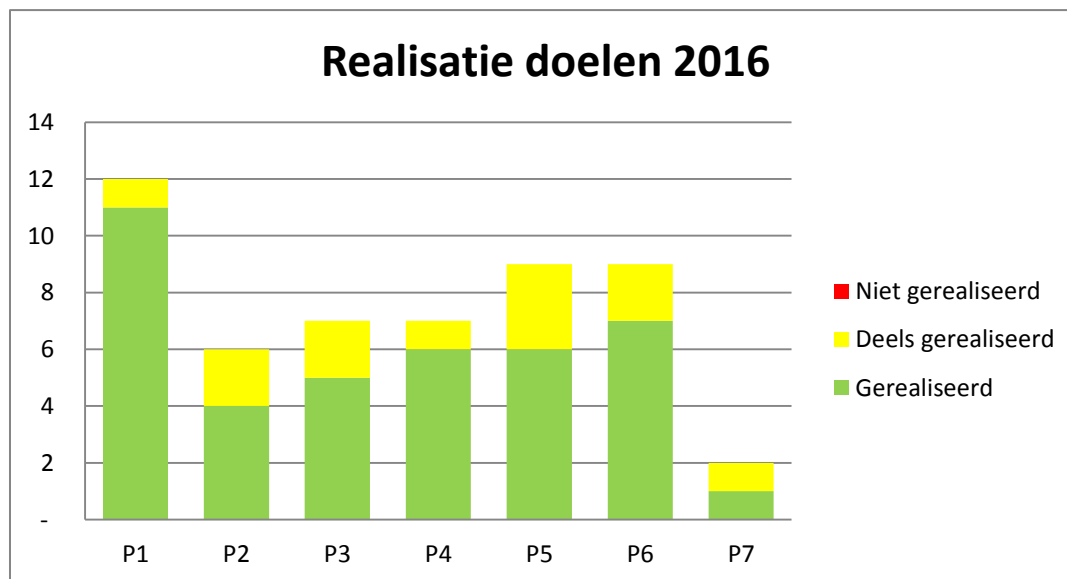
Soms ontstaat vertraging door interne, soms door externe omstandigheden. Gedacht moet worden aan samenwerking met derden en soms ontstaat vertraging doordat meer tijd werd gevraagd voor het proces tot besluitvorming. Als voorbeeld kan dienen dat in sommige gevallen de medewerking van de NS nodig is om fysieke ingrepen te doen bijvoorbeeld voor uniformering van fietsregels bij het station. Het project Duurzaam Afval Beheer (DAB) wordt vervangen door het Strategisch Plan Afvalscheiding, dat na 2016 in werking treedt. Maatregelen in het kader van Modernisering parkeren komen niet eerder dan 2017 tot uitvoering.

Cluster Burger en Bestuur

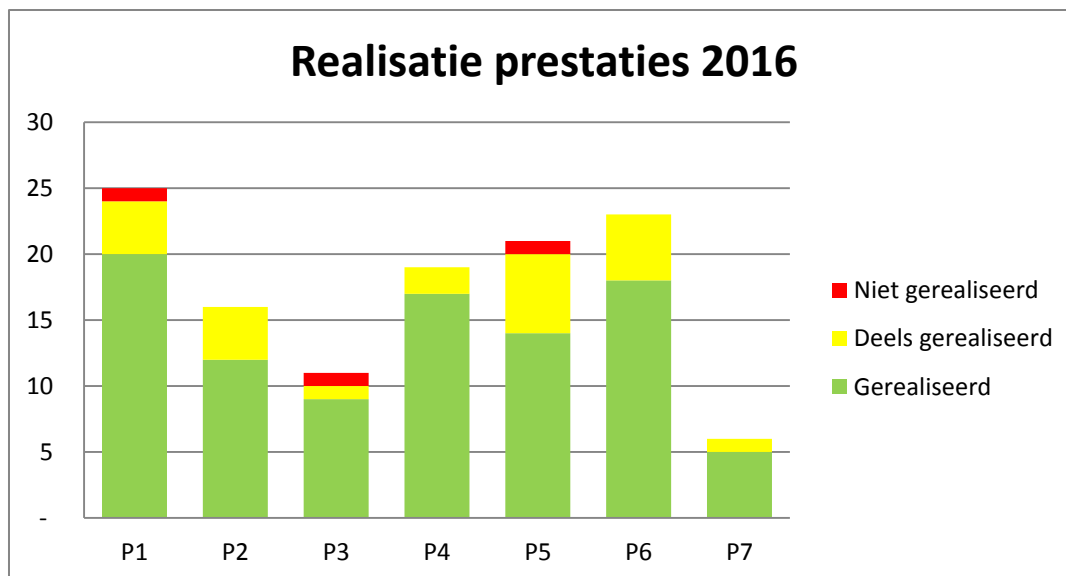
Beleidsrealisatie van dienstverlening en gemeentelijk bestuur ligt nagenoeg op schema, met uitzondering van de realisatie van passende online platforms en monitors, waarvoor de markt nog niet klaar is. Het beleidsveld veiligheid en openbare ruimte loopt achter op een aantal punten, waaronder jeugdoverlast, dak- en thuislozen en verwarde personen, (potentiële) plegers van High Impact Crimes (HIC) en veilig ondernemen. Het aantal overvallen is toegenomen ten opzichte van eerdere jaren. De aanpakken gericht op (jeugd)overlast en criminaliteit worden continu versterkt en functioneren goed, maar zijn nog niet zichtbaar in de cijfers. Voor dak- en thuislozen en verwarde personen geldt dat het reeds vastgestelde procesvoorstel nog geïmplementeerd moet worden.

Programma 7 is gericht op een financieel gezonde stad. Het weerstandsvermogen en de schuldenlast ontwikkelen zich gunstig. Minder gunstig is dat de meerjarenraming na 2018 nog niet sluitend is, Haarlem gemiddeld hoge woonlasten kent, en er nog sprake is van achterstallig onderhoud.

Onderstaande grafieken geven een overzicht van de realisatieverwachting van de doelen en prestaties per programma.

Programma 1: Maatschappelijke participatie

Programma 2: Ondersteuning en zorg

Programma 3: Werk en Inkomen

Programma 4: Duurzame stedelijke vernieuwing

Programma 5: Beheer en onderhoud

Programma 6: Burger, bestuur en veiligheid

Programma 7: Algemene dekkingsmiddelen

Voortgang investeringen: prognose (72%) in lijn met verwachte realisatie

Volgens de huidige prognose wordt 72% van het voorgenomen investeringsbedrag in 2016 gerealiseerd. Op basis van de realisatie wordt deze prognose nog niet onderbouwd. Het is nog onzeker of deze prognose gerealiseerd kan worden. De prognose van 72% is in lijn met de verwachte realisatie waarmee rekening wordt gehouden in de stelpost onderuitputting, als onderdeel van de Programmabegroting 2017. De grootste posten die achterblijven in de prognose zijn:

- het programma Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO) met een verwachte onderbesteding van € 4,1 miljoen;
- het rioolprogramma met een verwachte onderbesteding van € 3 miljoen;
- sport, met een verwachte onderbesteding van € 1,4 miljoen.

In hoofdstuk 3 wordt de prognose en voortgang van investeringen toegelicht.

Voortgang grote projecten: 71% op schema

In deze Bestuursrapportage is de voortgang van de grote complexe projecten binnen de gemeente Haarlem opgenomen. Analyse van de tabel leidt tot de volgende conclusies:

- 34 projecten (71%) liggen op schema. 6 projecten hebben een vertraging opgelopen van meer dan 3 maanden, namelijk: levensverlengend onderhoud van de riolering, groot onderhoud Jan Gijzenkade, ontwerp hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) Noord, asfalteren Slaperdijkweg, vervangen walmuur Leidsevaart en relinen riool Waarderpolder.
- 28 van de 48 projecten (58%) blijven zowel binnen budget als planning.
- Het grootste deel van de projecten (83%) past binnen het toegekende budget en voor 17% wordt/is een aanpassing separaat voorgesteld.
- Het project fietsbrug industriehaven Waarderpolder past niet binnen het door de raad gestelde financiële kader. Aan de raad wordt een nieuw voorstel voor de realisatie van de fietsbrug voorgelegd.
- Voor het project voor een brandveiligere Waarderhaven bestaat er het financiële risico dat er buiten het financiële kader wordt getreden in verband met een BTW-geschil met de fiscus.

In hoofdstuk 4 wordt de voortgang van grote projecten toegelicht.

Voortgang aanbevelingen RKC/PWC:

Hoofdstuk 6 bericht over de voortgang van aanbevelingen van de accountant en de rekenkamercommissie (RKC). Op basis van de jaarrekening 2015 heeft accountant PWC zeven aanbevelingen gedaan. De aanbevelingen hebben betrekking op de schuldreductie, verantwoordingsperikelen in het sociaal domein, voortgang van grondexploitaties en de kwaliteit van de interne controle. Op de aanbevelingen reageert het college als volgt:

- De raad wordt met de bestaande P&C-producten geïnformeerd.
- Er is een werkgroep opgericht om de transitie in het sociaal domein (2015) te evalueren en acties tot verbetering in kaart te brengen en uit te voeren. De werkgroep richt zich onder andere op knelpunten omtrent verantwoording van PGB-gelden en zorg in natura, in samenwerking met zorgaanbieders.
- De vastgoedmarkt trekt aan. Bekeken wordt of het 'graszaadscenario' losgelaten kan worden. Grondexploitatieberekeningen worden geactualiseerd en het Audit Team toetst expliciet of actualisatie heeft plaatsgevonden.
- Om de totstandkoming van de jaarrekening door de afdeling M&S Financiën en controle hierop verder te versterken, wordt het proces intern geëvalueerd. Bevindingen en aanbevelingen zullen input zijn voor de richtlijn voor de periodeafsluitingen.

In deze Bestuursrapportage worden openstaande punten uit RKC-onderzoeken over de jaarstukken van 2013 en 2014 behandeld. Uit het onderzoek over 2013 staan 3 aanbevelingen open over budgetdiscipline, informatiewaarde van jaarstukken en risicomanagement. Het onderwerp budgetdiscipline is onderdeel geworden van reguliere budgetbeheersing en wordt beschouwd als afgedaan. Doorontwikkeling van informatiewaarde van de jaarstukken is in volle gang. De raad wordt bij de Programmabegroting 2018-2022 geïnformeerd over onderzoek naar de koppeling van prestaties en financiële middelen. Ook risicomanagement wordt verder doorontwikkeld in 2016 en 2017.

Bij de jaarstukken van 2014 deed de RKC twee aanbevelingen. Onderzoek naar efficiënter werken heeft geresulteerd in een reeds ingevulde reductie van overhead, waarmee deze aanbeveling is afgewikkeld. Doorontwikkeling van digitale, interactieve en toegankelijke verantwoording is in volle gang. Naar verwachting is de Programmabegroting 2017-2021 online beschikbaar. Aan de uitwerking van horizontale verantwoording van het college aan de raad is invulling gegeven bij de jaarrekening van 2015 en bij de begroting 2016.

In hoofdstuk 6 wordt de voortgang van de aanbevelingen van de accountant en de rekenkamercommissie toegelicht.

1.3 Leeswijzer

Voor de herkenbaarheid van de informatie is de indeling van de Bestuursrapportage gelijk aan de begroting. In hoofdstuk 2 wordt per programma gerapporteerd over beleidsrealisatie en de financiële wijzigingen groter dan € 100.000. In de paragrafen 2.8 t/m 2.11 worden neutrale wijzigingen, reservemutaties en budgetoverhevelingen toegelicht. Paragraaf 2.12 bevat de door de raad vast te stellen begrotingswijziging die volgt uit de voorstellen in deze Bestuursrapportage.

Hoofdstuk 3 geeft de realisatie van investeringen weer en in hoofdstuk 4 wordt gerapporteerd over de voortgang van grote projecten. Hoofdstuk 5 beschrijft risico's die nieuw zijn en nog in 2016 een effect hebben. Hoofdstuk 6 geeft de voortgang van de aanbevelingen van de accountant en de rekenkamercommissie weer. Tevens is een aantal bijlagen bijgevoegd:

Bijlage 1 geeft een actueel overzicht van het proces van moties, amendementen en toezeggingen.

Bijlage 2 bevat een overzicht van aan- en verkopen onroerend goed.

Bijlage 3 bevat een overzicht van de realisatie van uitgaven in 2016.

Bijlage 4 bevat een totaaloverzicht van de voortgang van grote projecten.

2 Beleidsrealisatie en Financiële wijzigingen

In dit hoofdstuk wordt per programma uit de begroting inzicht gegeven in de realisatie van de doelen en prestaties voor 2016 (beleidsrealisatie) en in de financiële wijzigingen die worden voorgesteld.

Doelen en prestaties

Voor het onderdeel beleidsrealisatie wordt weergegeven welke doelen en prestaties in de Programmabegroting 2016-2020 zijn vastgesteld. Per doel en prestatie wordt aangegeven of deze naar onze inschatting wel, gedeeltelijk of niet wordt gerealiseerd in het huidige begrotingsjaar. Dit gebeurt aan de hand van een 'verkeerslicht' kleurenschema. De betekenis van de kleuren is als volgt.

	Naar verwachting wordt of is het doel resp. de prestatie (nagenoeg) volledig gerealiseerd.
	Het is twijfelachtig of het doel resp. de prestatie wordt gerealiseerd: aandacht blijft vereist.
	Naar verwachting wordt het doel resp. de prestatie niet gerealiseerd.

Wanneer een doel of prestatie naar verwachting niet of niet geheel wordt gerealiseerd in 2016, wordt een toelichting gegeven.

Financiële wijzigingen

Het totaal van wijzigingen per programma en in de reserves wordt hieronder weergegeven.

Financieel effect - is voordelig, = is nadelig (bedragen x € 1.000)

Nr. Programma	2016		2017		2018		2019		2020	
	Begroting gewijzigd	Voor-ges telde wijziging	Begroting bijges tel d	Voor-ges telde wijziging	Voor-ges telde wijziging	Voor-ges telde wijziging	Voor-ges telde wijziging	Voor-ges telde wijziging	Voor-ges telde wijziging	
1 Maatschappelijke participatie	56.022	714	56.736	34	93	93	93	93	93	
2 Ondersteuning en Zorg	112.067	1.440	113.507	650	-93	-93	-93	-93	-93	
3 Werk en Inkomen	46.962	1.141	48.103	583	124	124	124	124	124	
4 Duurz. Stedelijke Vernieuwing	37.145	-2.032	35.113	-27	23	23	23	23	23	
5 Beheer en Onderhoud	41.526	-1.894	39.632	93	52	52	52	52	52	
6 Burger, Bestuur en Veiligheid	42.165	-1.624	40.541	-169	-23	285	285	-152	-152	
7 Algemene Dekkingsmiddelen	-319.920	-4.398	-324.318	456	175	301	301	-75	-75	
Mutatie reserves	-15.943	1.160	-14.783	-1.488	-220	-426	-426	-50	-50	
Totaal	25	-5.491	-5.466	132	131	359	359	-78	-78	

Meer toelichting is als volgt opgenomen bij de betreffende programma's.

De financiële effecten zijn per programma in een tabel samengevat. Deze tabel geeft een verdeling van deze wijzigingen in: wijzigingen met een budgettair effect, budgettair neutrale wijzigingen en overige wijzigingen. Neutrale wijzigingen zijn niet altijd '0' op het betreffende programma, omdat sommige wijzigingen over meerdere programma's een effect hebben (er kan bijvoorbeeld dekking zijn vanuit een ander programma). In paragraaf 2.8 worden de belangrijkste neutrale wijzigingen toegelicht. Over alle programma's tezamen hebben deze neutrale wijzigingen geen budgettair effect op de begroting.

De wijzigingen met een budgettair effect veelal groter dan € 100.000 worden bij de betreffende programma's toegelicht. In de paragrafen 2.8 t/m 2.10 worden neutrale wijzigingen, reservemutaties en budgetoverhevelingen toegelicht. Paragraaf 2.11 is gewijd aan de effecten van de Nota Reserves en Voorzieningen. De overige wijzigingen (kleiner dan € 100.000) worden niet afzonderlijk toegelicht. Paragraaf 2.12 bevat de door de raad vast te stellen begrotingswijziging die volgt uit de voorstellen in deze Bestuursrapportage.

2.1 Programma 1 Maatschappelijke participatie

2.1.1 Financiële wijzigingen

Financieel effect - is voordelig, + is nadelig (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Beleidsveld	2016	2017	2018	2019	2020
Vervallen bijdrage COA inzake internationale klas	11	192n				
Huren extra tijdelijke onderwijshuisvesting in 2016	11	245n				
Voordeel bijdrage Veiligheidsregio Kennemerland door efficiencymaatregelen	12	30n				
Ontwerpprogrammabegroting 2017 Veiligheidsregio Kennemerland	12	0v	-59v			
Totaal neutrale wijzigingen		172n	93n	93n	93n	93n
Totaal overige mutaties		0n	0n	0n	0n	0n
Totaal van wijzigingen op het programma		639	34	93	93	93

Vervallen bijdrage COA inzake internationale klas

De raad heeft in februari 2016 een krediet beschikbaar gesteld (RB 2016/55172) voor uitbreiding van het schoolgebouw aan de Pr. Beatrixdreef ten behoeve van de Internationale Taalklas, gespecialiseerd in het geven van onderwijs aan anderstalige kinderen van nieuwkomers. Door de verwachte toestroom van statushouders en vluchtelingen was uitbreiding noodzakelijk. Geraamd werd dat een bijdrage ad € 192.000 van het COA zou worden ontvangen voor de kosten van plaatsing van drie noodlokalen en meubilair. De verwachte toestroom van vluchtelingen heeft in werkelijkheid niet plaatsgevonden, maar de toestroom van statushouders wel. Alle 6 noodlokalen zijn inmiddels in gebruik; mogelijk dat de huur van een drietal noodlokalen in 2017 kan worden beëindigd. Uit het recente Bestuursakkoord blijkt dat Haarlem geen recht heeft op een bijdrage van het COA vanwege het ontbreken van de toestroom van vluchtelingen. In het genoemde raadsstuk is aangegeven dat in dat geval de gedeerde bijdrage ten laste van de post voor onvoorziene uitgaven wordt gebracht. Het restantbudget voor onvoorziene uitgaven bedraagt in 2016 € 125.500. Voorgesteld wordt de geraamde bijdrage van het COA van € 192.000 voor € 125.500 af te boeken ten laste van de post Onvoorzien, dit is verwerkt op programma 7. Het resterende tekort van € 67.000 komt ten laste van de algemene middelen.

Huren extra tijdelijke onderwijshuisvesting in 2016

Om in 2016 het capaciteitstekort onderwijshuisvesting op te kunnen lossen is een aanvulling op het budget tijdelijke huisvesting van € 245.000 noodzakelijk. Met dit budget worden extra onderwijsruimtes gerealiseerd en worden tevens gebouwen vrijgespeeld om te kunnen verbouwen en uit te breiden.

Voordeel bijdrage Veiligheidsregio Kennemerland door efficiencymaatregelen

Deze wijziging heeft een gering financieel effect (€ 30.000) op beleidsveld 1.2. Het voordelig effect is opgenomen in programma 6 en wordt daar toegelicht.

Ontwerpprogrammabegroting 2017 Veiligheidsregio Kennemerland

Deze wijziging heeft een gering financieel effect (€ 59.000) op beleidsveld 1.2. Het voordelig effect is opgenomen in programma 6 en wordt daar toegelicht.

2.1.2 Beleidsrealisatie

1	Maatschappelijke participatie		Toelichting bij gele of rode score
1.1	Onderwijs en sport		
1	Meer ontwikkelkansen jeugd	😊	
a	Versterken Voor- en Vroegschoolse Educatie	😊	
b	Faciliteren brede schoolontwikkeling	😊	
c	Realiseren voldoende schoolgebouwen	😞	De uitbreiding van twee scholen heeft vanwege complexiteit van de opgave, bv. een bestemmingsplanwijziging, of inrichting van de openbare ruimte, vertraging opgelopen.
2	Alle jongeren hebben een startkwalificatie	😊	
a	Intensiveren aanpak bestrijding van VSV	😊	
b	Bevordering beschikbaarheid stage- en Beroeps Begeleidende Leerwegplekken voor jongeren in kwetsbare posities	😊	
3	Haarlemmers sporten of bewegen regelmatig	😊	
a	Inzet combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches	😊	
b	Realiseren voldoende goed onderhouden sportaccommodaties	😊	
c	Faciliteren van (top)sportevenementen	😊	
4	Sportverenigingen vervullen maatschappelijke rol	😊	
a	Versterken van sportverenigingen via het Sportstimuleringsfonds	😊	
1.2	Bevorderen zelfredzaamheid		
1	Versterken sociale netwerken	😞	
a	Faciliteren en stimuleren dat Haarlemmers een netwerk hebben en gebruiken	😊	
b	Met zorgverleners onderzoeken hoe specialistische inzet voorkomen kan worden door andere voorziening	😞	Dit is een prestatie die gedurende meerdere jaren wordt uitgevoerd waarbij resultaten geleidelijk worden bereikt
c	Wijktafels voorzien in aanbod van opvoed- en opgroeiondersteuning	😞	Wijktafels zijn bijeenkomsten met professionals en ouders in een wijk waarbij er op basis van informatie over de wijk de belangrijkste problemen rond jeugd worden besproken en er ook afspraken worden gemaakt hoe deze aan te pakken. Dat is niet altijd een aanbod in opvoed- en opgroeiondersteuning. Er is veel enthousiasme om elkaar te ontmoeten maar we werken aan het formeler vastleggen van concrete afspraken zodat het ook kan leiden tot meer resultaat.
2	Haarlemmers wonen langer zelfstandig	😊	
a	Stimuleren van ontwikkelingen die langer of meer zelfstandig wonen bevorderen	😊	
3	Vrijwillige inzet blijft onverminderd hoog	😊	
a	Faciliteren, werven en ondersteunen van en werken met vrijwilligers	😊	
b	Faciliteren van BUUV	😊	
c	Investeren in vernieuwing vrijwillige inzet	😊	
4	Mantel zorgers zijn minder overbelast	😊	
a	Faciliteren van goede ondersteuning voor mantelzorgers	😊	
b	Investeren in respijtzorg	😊	
1.3	Advies en Ondersteuning		
1	Haarlemmers kunnen eigenkracht oplossingen vinden	😊	De hieronder opgenomen prestatie is slechts één element in het bereiken van dit doel. Er zijn verschillende andere mogelijkheden zoals BUUV en organisaties werken steeds meer vanuit de invalshoek eigen kracht van de burger.
a	Organiseren van een digitale sociale kaart voor burgers en professionals	😞	De ontwikkeling van het gemeentelijk platform loopt geen gelijke tred met de urgentie van de beschikbaarheid van een adequate digitale sociale kaart. Om die reden sluiten we nu aan bij een landelijke aanbieder, die ook voor veel andere gemeenten deze voorziening faciliteert. De DSK is daardoor per 1 januari 2017 operationeel.
2	Preventief advies en ondersteuning	😊	
a	Advies en ondersteuning versterken zelfredzaamheid	😊	

3	Advies en ondersteuning voor Haarlemmers met tijdelijk regieverlies	😊	
a	Faciliteren in alle gebieden van Haarlem Sociaal Wijkteams en CJG-coaches	😊	
b	Ondersteunen bewoners met methodische aanpak	😊	
c	Ondersteuning bieden op het gebied van opvoeden en opgroeien	😊	
d	Realiseren van werkwijze één gezin, één plan	😬	Het CJG en de Sociale wijkteams streven naar het inzetten van 1 CJG-coach/1 medewerker Sociaal Wijkteam per gezin/persoon, en wel met één plan. Toch blijkt dit in de praktijk soms lastig vorm te geven. De werkwijze is in ontwikkeling en wordt verder geconcretiseerd.
4	Cliëntondersteuning voor integrale zorg en dienstverlening	😊	
a	Cliëntondersteuning als algemene voorziening	😊	

2.2 Programma 2 Ondersteuning en zorg

2.2.1 Financiële wijzigingen

Financieel effect - is voordelig, + is nadelig (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Beleidsveld	2016	2017	2018	2019	2020
Totaal neutrale wijzigingen		112n	-93v	-93v	-93v	-93v
Totaal overige mutaties		0n	0n	0n	0n	0n
Totaal van wijzigingen op het programma		112	-93	-93	-93	-93

2.2.2 Beleidsrealisatie

2	Ondersteuning en zorg		
2.1	Maatwerkvoorzieningen en hulp op maat		
1	Versterken zelfredzaamheid en participatie kwetsbare Haarlemmers	😊	
a	Verstrekken van materiële en/of immateriële maatwerkvoorzieningen	😊	
2	Vergroten zelfredzaamheid kwetsbare jeugdigen en hun gezinnen	😊	
a	Regie op ondersteuning bij opgroei- en opvoedproblemen	😊	
b	Bevorderen van participatie en zelfredzaamheid bij kwetsbare jongeren	😊	
c	Faciliteren van ondersteuning bij opvoeding/verzorging	😊	
2.2	Opvang en beschermd wonen		
1	Voldoende opvang en bevorderen weer zelfstandig functioneren	😞	Zie toelichting a en c.
a	Bieden van een samenstel aan voorzieningen voor maatschappelijke opvang	😞	Medio 2016 is het aantal opvangvoorzieningen op orde. Aan de huisvesting van 'maatschappelijke onangepasten' wordt gewerkt, maar onzeker is of dit al in 2016 gerealiseerd kan worden.
b	Bieden van sobere doch adequate opvang en begeleiding in de voorzieningen	😊	
c	Doelgroep zo snel mogelijk terug begeleiden naar zelfstandig functioneren	😞	Met corporaties en ketenpartners zijn goede afspraken gemaakt over het intensiveren van de uitstroom naar zelfstandig (begeleid) wonen. Ook de trajectbegeleiding van cliënten in de opvang wordt geïntensiveerd. Voor beide intensiveringen geldt echter dat de effecten nog zichtbaar moeten worden.
2	Minder huiselijk geweld en kindermishandeling	😊	
a	Faciliteren van het Veilig Thuis	😊	
b	Faciliteren vrouwenopvang	😊	
c	Stimuleren inzet Tijdelijk Huisverbod	😊	
3	Beschermd wonen voor mensen met een psychiatrische achtergrond	😊	
a	Organiseren beschermd wonen	😊	
b	Afspraken maken met aanbieders over versterking zelfredzaamheid cliënten	😊	
c	Actief in gesprek gaan met aanbieders om uitstroom te bevorderen	😊	
2.3	Jeugdbescherming en jeugdreclassering		
1	Zoveel mogelijk Haarlemse jeugdigen groeien op in een veilig opvoedklimaat	😞	Zie toelichting a en c.
a	Integrale gezinsaanpak (één gezin, één plan) versterken met de Beschermingstafel	😞	De afspraken met de verschillende partners, ook over wie regie houdt in het proces, worden nog doorontwikkeld.
b	Er wordt blijvend gezocht naar de krachten van het gezin en hun omgeving	😊	
c	Faciliteren van netwerkgerichte aanpak zodat tijdig op- en afschalen van specialistische zorg mogelijk is	😞	Het op- en afschalen van specialistische zorg verloopt nog niet optimaal. Het CJG moet meer een centrale rol gaan spelen in het op- en afschalen. In sommige gevallen is er te weinig afschaling naar het CJG vanuit de specialistische zorg.

2.3 Programma 3 Werk en inkomen

2.3.1 Financiële wijzigingen

Financieel effect - is voordelig, + is nadelig (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Beleidsveld	2016	2017	2018	2019	2020
Verlaging meerjarige raming bijdragen andere gemeenten	32	0v	169n	169n	169n	169n
Verlaging meerjarige raming bijdragen andere gemeenten	33	0v	-44v	-44v	-44v	-44v
Totaal neutrale wijzigingen		634n	0v	0v	0v	0v
Totaal overige mutaties		0n	0n	0n	0n	0n
Totaal van wijzigingen op het programma		634	125	125	125	125

Verlaging meerjarige raming bijdragen andere gemeenten

Bij de invoering van het nieuwe rekeningschema is ten aanzien van de bijdragen van andere gemeenten voor de hoofdafdeling Sociale zaken en Werkgelegenheid een omissie geslopen. Abusievelijk zijn de geraamde inkomsten in meerjarenperspectief te hoog geraamd. Deze omissie van per saldo € 125.000 wordt bij deze Bestuursrapportage hersteld ten laste van de algemene middelen. Het nadeel in jaar 2016 is verwerkt op programma 7.

2.3.2 Beleidsrealisatie

3	De zelfredzaamheid van Haarlemmers die dat nodig hebben bevorderen op het terrein van werk, inkomen en schulden		
3.1	Werk		
1	Directe bemiddeling naar werk	😊	
a	Maken afspraken met arbeidsbemiddelaars	😊	
2	Uitstroom uit het bestand door uitstroom naar werk	😊	
a	Realiseren van uitstroom naar werk	😊	
3	Creëren van passend werk voor mensen met grote afstand tot de arbeidsmarkt	😞	
a	Streven naar plaatsing van mensen met arbeidsbeperking bij een reguliere werkgever	😞	Plaatsing van mensen met een arbeidsbeperking blijft achter bij de streefwaarde. Bedrijven en overheden tezamen hebben een verplichting het aantal plaatsingen op garantiebanen te realiseren. Zij ervaren echter de doelstellingen rond de garantiebanen als ambitieus, geven aan pas relatief kort bezig te zijn en stellen dat het 'groeiproces' naar een inclusieve organisatie tijd moet krijgen. De gemeente Haarlem zelf zal naar verwachting de eigen doelstelling ten aanzien van het aantal plaatsingen op garantiebanen wel realiseren.
b	Continueren van SW voor huidige SW-ers	😊	
3.2	Inkomen		
1	Tijdelijke inkomens ondersteuning	😞	
a	Streven naar ontwikkeling van het bijstandsbestand die lager is dan de landelijke ontwikkeling	😞	Bestand in Haarlem ontwikkelt zich minder gunstig dan de landelijke ontwikkeling. Landelijk vlakt de toename van het aantal uitkeringsgerechtigden enigszins af terwijl in Haarlem sprake is van een voortgaande groei. Tussen juni 2015 en mei 2016 groeide de landelijke groep uitkeringsgerechtigden met 4,1% terwijl in diezelfde periode de groei in Haarlem 5,7% bedroeg.
b	Verstrekken van inkomensondersteuning	😊	

2	Vergroten zelfredzaamheid door financieel vangnet	😊	
a	Verstrekken bijzondere bijstand en minimaregelingen	😊	
b	Vergroten van bereik doelgroep	😊	
3.3	Schulden		
1	Duurzame financiële zelfredzaamheid voor Haarlemmers met schulden	😊	
a	Faciliteren schuldenaar bij aanvraagproces en bieden zorg op maat	😊	
b	Voorlichting geven aan risicogroepen in Haarlem	😊	
2	Beperken van de kans op herhaling bij burgers die schulddienstverleningstraject hebben doorlopen	😊	
a	Aanbieden cursus 'Omgaan met geld'	😊	

2.4 Programma 4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing

2.4.1. Financiële wijzigingen

Financieel effect - is voordelig, + is nadelig (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Beleidsveld	2016	2017	2018	2019	2020
Totaal neutrale wijzigingen		-1.329v	-56v	18n	18n	18n
Totaal overige mutaties		-53v	-57v	5n	5n	5n
Totaal van wijzigingen op het programma		-1.381	-113	23	23	23

2.4.2 Beleidsrealisatie

4	Duurzame stedelijke vernieuwing voor een toekomstbestendige woon-, werk en leefomgeving		
4.1	Duurzame stedelijke ontwikkeling		
1	Hoogwaardiger stedelijke omgeving	😊	
a	Inzetten op behoud en versterken ruimtelijke kwaliteit	😊	
b	Inzetten op toekomstbestendige ontwikkeling van Haarlem	😊	
c	In samenwerking met bewoners en ondernemers investeren in initiatieven	😊	
d	Versterking MRA-positie door actieve inzet regionale programma's	😊	
2	Meer en beter aanbod van woningen	😊	
a	Uitvoeren woningbouwprogramma Woonvisie 2012-2016, actualiseren RAP en Woonvisie.	😊	
b	Uitvoeringsstrategie zelfbouw uitvoeren, haalbaarheidsonderzoek goed huurwonen.	😊	
c	Afspraken met partijen voor verbeteren woningaanbod en toewijzing bijzondere groepen.	😊	
3	Hogere kwaliteit van de leefomgeving	😊	Zie toelichting bij b en c.
a	Uitvoeren van de 8 speerpunten van het Duurzaamheidsprogramma	😊	
b	Continueren activiteiten gericht op het bereiken van een klimaatneutrale gemeente in 2030	😊	Om de ambitie 2030 te kunnen halen is intensivering noodzakelijk; scenario wordt uitgewerkt.
c	Uitvoeren taken gericht op verminderen dan wel bestrijden van milieuhinder	😊	Doordat afstemming met bewoners meer tijd vergt dan verwacht, is de doorlooptijd van enkele projecten verlengd. De meeste bodemprojecten zijn volgens de planning uit het Bodemprogramma Haarlem uitgevoerd.
4.2	Economie, toerisme en cultuur		
1	Een hoogwaardiger ondernemersklimaat in Haarlem	😊	
a	Faciliteren van banen- en bedrijvengroei in de zakelijke dienstverlening, toerisme, MKB en creatieve- en kennisindustrie	😊	
b	Participeren in verbinden van onderwijs en arbeidsmarkt en regio	😊	
c	Bijdragen aan de versterking van het innovatieklimaat voor ondernemers	😊	
2	Meer toeristische bezoekers van buiten Haarlem	😊	
a	Aan Haarlem Marketing opdracht geven voor ontwikkeling en uitvoering van promotie-campagnes	😊	
b	Bevorderen internationaal toerisme door regionale samenwerking binnen MRA	😊	
c	Stimuleren van watertoerisme en realiseren voorzieningen langs het water	😊	
3	Een gevarieerder aanbod van cultuur in Haarlem	😊	
a	Behouden basisinfrastructuur door het subsidiëren van culturele (basis)instellingen	😊	
b	Subsidiëren culturele projecten	😊	
4.3	Grondexploitaties		
1	Strategisch inzetten grondexploitaties	😊	
a	Faciliteren ontwikkelingen door middel van grondexploitaties	😊	

2.5 Programma 5 Beheer en onderhoud

2.5.1 Financiële wijzigingen

Financieel effect - is voordelig, + is nadelig (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Beleidsveld	2016	2017	2018	2019	2020
Toename bouwinitiatieven	51	105n				
Extra baten parkeerboetes	52	-150v				
Totaal neutrale wijzigingen		232n	18n	40n	40n	40n
Totaal overige mutaties		12n	12n	12n	12n	12n
Totaal van wijzigingen op het programma		199	30	52	52	52

Toename bouwinitiatieven

De combinatie van het toegenomen aantal bouwinitiatieven door de aantrekkende markt en enkele gerelateerde bestuurlijke wensen maakt extra ambtelijke inzet nodig. Deze inzet is nog niet rendabel te maken door kostenverhaal via een anterieure overeenkomst. Voorbeelden zijn de lopende discussies over het Stationsgebied/Beresteyn. Voor een mogelijke herontwikkeling van het Stationsgebied / Beresteyn voert de gemeente een ruimtelijke en functionele verkenning uit. De gemeente is in gesprek met de nieuwe eigenaar van Beresteyn over de vergoeding van ontwikkelingskosten. De kosten voor 2016 worden geraamd op ca € 45.000. Mogelijk leidt dit tot een Samenwerkings- of Anterieure overeenkomst. Voor de ontwikkeling van de plannen voor De Koepel heeft de raad op 14 juli jl. twee moties aangenomen. Voor de uitvoering hiervan worden de incidentele extra kosten geraamd op ca € 60.000. Per saldo leidt dit tot een toename van € **105.000** in de lasten van beleidsveld 5.1.

Extra baten parkeerboetes

Bij de prognose van het aantal naheffingen in 2016 is rekening gehouden met een aantal benodigde fysieke parkeeraanpassingen (bv aan parkeermeters) in 2016 op basis van de voorstellen inzake de modernisering van parkeren. De verwachting was dat het door deze aanpassingen tijdelijk niet mogelijk zou zijn om te handhaven op het straat parkeren. Dit zou een tijdelijke terugval van het aantal naheffingen tot gevolg hebben. Echter, door het temporiseren van de besluitvorming en daarmee de implementatie van de modernisering van straat parkeren gaat deze terugval in het aantal naheffingen zich in 2016 niet voordoen. Dit resulteert in € **150.000** hogere baten naheffingen.

2.5.2 Beleidsrealisatie

5	Beter leefmilieu door een goede ruimtelijke kwaliteit, beheer en bereikbaarheid van de stad.		
5.1	Openbare ruimte en mobiliteit		
1	Bereikbaarheid en mobiliteit	☹️	Zie 1a en b.
a	Samen met provincie en andere partners verbeteren openbaar vervoer	☹️	De provincie en de gemeente hebben ten aanzien van een aantal herinrichtingsprojecten verschillen van mening over verkeersremmende maatregelen op plaatsen waar ook buslijnen zijn. Bovendien is de samenwerkingsovereenkomst HOV-busverbinding Haarlem-Noord vertraagd (zie b.).
b	Start realisatie aanpassingen HOV-busverbinding Haarlem-Noord	☹️	Participatie- en inspraaktraject heeft meer tijd gekost door aanvullende onderzoeken. Daarnaast kost het opstellen van de samenwerkingsovereenkomst met de Provincie meer tijd.
c	Werken aan fietssnelweg Haarlem-Amsterdam ter bevordering fietsgebruik	😊	
d	Zorgen voor inwerkingstelling van DVM	😊	
2	Kwaliteit openbare ruimte	😊	
a	Regie voeren op het regulier (dagelijks) onderhoud op B- en C-niveau	😊	
b	Uitvoeren groot onderhoudsprojecten volgens het Meerjaren Gebieds Programma 2016-2020	😊	
c	Aanpak zwerfafval door inzet educatie, preventie en inzamelmiddelen	😊	
3	Duurzame inzameling van huishoudelijk afval	☹️	Het DAB project is bevroren en wordt vervangen door het strategisch plan afvalscheiding (SPA).
a	Uitreiken van extra rolcontainers voor gescheiden afvalinzameling aan bewoners uit laagbouw	☹️	Het DAB project is bevroren en wordt vervangen door het strategisch plan afvalscheiding (SPA). Alle geschikte laagbouwoningen worden voorzien van een gift container.
b	Plaatsing ondergrondse containers voor gescheiden afvalinzameling bij hoogbouw woningen	☹️	Het DAB project is bevroren, er wordt niet gestart met de plaatsing van extra ondergrondse containers bij hoogbouw. Het DAB project wordt vervangen door het strategisch plan afvalscheiding (SPA). Met dat plan worden (na 2016) andere middelen ingezet om de gescheiden inzameling van herbruikbare afvalstromen te bevorderen.
5.2	Parkeren		
1	Terugdringen parkeeroverlast in woonwijken	☹️	De maatregelen in het kader van Modernisering parkeren worden dit jaar vastgesteld, maar komen waarschijnlijk pas volgend jaar tot uitvoering.
a	Op basis van monitoring van de parkeersituatie waar nodig en mogelijk parkeerregimes aanpassen	😊	
b	Invoering van onderdelen van het programma modernisering parkeren	☹️	In november wordt vaststelling van de maatregelen voor Modernisering verwacht. Voor invoering van maatregelen is de tijd die tot eind dit jaar resteert erg beperkt.
2	Parkeervoorzieningen overzichtelijk, klantvriendelijk en kosteneffectief aanbieden	😊	
a	Evaluatie pilot betaald parkeren per minuut, bij positief resultaat invoeren in meer garages	😊	
b	Meewerken aan initiatief verhuur fietsen bij parkeervoorzieningen	☹️	Er zijn nog geen initiatieven bij de gemeente aangeboden.
c	Continuering campagne gebruik parkeergarages	😊	
d	Ontwikkelen en mogelijk invoeren dagpas voor parkeergarages	😊	
3	Beter gebruik van fietsparkeervoorzieningen	😊	
a	Aanleg extra fietsenstallingsplaatsen bij openbaar vervoerhaltes	😊	
b	Opstellen uniforme regels fietsparkeren rond station Haarlem samen met NS	☹️	Uit onderzoek blijkt dat hiervoor fysieke aanpassingen noodzakelijk zijn in de fietsgevel en fietskelder. De invoering is hierdoor vertraagd.
c	Uitbreiding fietsenstallingscapaciteit op verschillende plekken in en rond de binnenstad	😊	
5.3	Overige beheertaken		
1	Behoud van positief oordeel varende bezoekers	😊	
a	Verruiming van de brugopenings- tijden op de staande mastenroute	😊	
2	Intensivering duurzaamheidseducatie	😊	
a	Verzorgen van extra educatie op Haarlemse scholen ter terugdringing zwerfafval	😊	
3	Opvang zwerfdieren	😊	
a	Invullen wettelijke taak voor zwerfdierenopvang via Dierenbescherming	😊	

2.6 Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid

2.6.1 Financiële wijzigingen

Financieel effect - is voordelig, + is nadelig (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Beleidsveld	2016	2017	2018	2019	2020
Lagere lasten onkostenvergoeding vanwege werkkostenregeling	62	-100v	-100v	-100v	-100v	-100v
Dotatie voorziening wachtgeld wethouders	62	232n				
Hogere baten inzake Wabo leges	63	-1.200v				
Voordeel bijdrage Veiligheidsregio Kennemerland door efficiencymaatregelen	63	-328v				
Jaarrekeningresultaat 2015 Veiligheidsregio Kennemerland en KN motie 29 "Veilig thuis"	63	-153v				
Ontwerpprogrammabegroting 2017 Veiligheidsregio Kennemerland	63	0v	-263v			
Totaal neutrale wijzigingen		-22v	0v	0v	0v	0v
Totaal overige mutaties		-301v	124n	107n	335n	-102v
Totaal van wijzigingen op het programma		-1.871	-239	7	235	-202

Lagere lasten onkostenvergoeding vanwege werkkostenregeling

Sinds 1 januari 2015 is de werkkostenregeling (WKR) voor alle werkgevers verplicht. Omdat de onkostenvergoeding voor raadsleden nu wordt uitbetaald onder de werkkostenregeling hoeft over deze vergoeding geen belasting afgedragen te worden. Dit leidt tot een structureel voordeel van € **100.000**.

Dotatie voorziening wachtgeld wethouders

De berekening van de voorziening voor de kosten voor wachtgeld van voormalig wethouders is geactualiseerd. De ontwikkelingen, zowel positief als negatief, maken dat per saldo een extra storting van € **232.000** in de voorziening nodig is.

Hogere baten inzake Wabo leges

De locatie Westergracht wordt versneld ontwikkeld. De vergunningen die hiervoor worden afgegeven leiden tot incidenteel hogere baten van € **1,2 miljoen** Wabo leges.

Voordeel bijdrage Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) door efficiencymaatregelen

Uit de eerste Bestuursrapportage van de VRK blijkt dat de geraamde bijdrage voor de gemeente Haarlem ruim € **300.000** lager is dan waarmee in de gemeentebegroting rekening wordt gehouden. Het voordeel ontstaat onder andere door een renteresultaat bij de VRK en doordat in de gemeentebegroting nog niet volledig rekening was gehouden met de efficiencymaatregelen die de VRK eerder heeft genomen. Hiermee kan ca. € 300.000 vrijvallen naar de algemene middelen (€ **328.000** voordeel op programma 6 en € 30.000 nadeel op programma 1).

Jaarrekening resultaat 2015 Veiligheidsregio Kennemerland en KN motie 29 "Veilig thuis"

Uit de jaarrekening 2015 van de Veiligheidsregio Kennemerland blijkt dat, door verbeteringen in de bedrijfsvoering € 170.000 terugvloeit naar de gemeente Haarlem. Een deel daarvan (€ 17.000) wordt beschikbaar gesteld voor aanschaf van rookmelders binnen de doelgroep WMO en senioren, zoals besloten in motie 29 Veilig Thuis behorende bij de Kadernota 2016. Dit leidt per saldo tot een voordeel van € **153.000** op beleidsveld 6.3.

Ontwerpprogrammabegroting 2017 Veiligheidsregio Kennemerland

In 2017 gaat de VRK verder met het doorvoeren van de efficiencymaatregelen waartoe in 2015 is besloten, met als doel te komen tot verlaging van de gemeentelijke bijdragen. De bijdrage van Haarlem voor 2017 is € 13.932.000. In de gemeentebegroting is rekening gehouden met een bijdrage van € 14.254.000. Het verschil ad € 322.000 kan vrijvallen ten gunste van de algemene middelen (€ 263.000 op programma 6 en € 59.000 op programma 1) . Het voordeel ontstaat door de doorwerking van de efficiencymaatregelen en door een lagere raming van lasten van functioneel leeftijdsontslag. Op basis van de ervaringen uit afgelopen jaren is de raming hiervan verlaagd.

2.6.2 Beleidsrealisatie

6	Eigentijds bestuur, goede relatie burger en een veilige stad		
6.1	Dienstverlening		
1	Efficiënte gemeentelijke dienstverlening	😊	
a	Website verder geschikt maken voor goede dienstverlening	😊	
b	Optimaal gebruik van zelfbedieningszuilen	😊	
c	Professionalisering van de hosts	😊	
2	Meer gemeentelijke basisinformatie in basis en kernregistraties	😊	
a	Gemeentelijke basisregistraties verder opbouwen en beheren	😊	
b	Eenduidige opslag en beheer in centraal gegevensmagazijn	😊	
3	Basis- en kernregistraties gebruiken voor samenwerking	😞	
a	Passende online platforms en monitors ontwikkelen	😞	In februari 2016 is de externe selectieprocedure afgerond voor de ontwikkeling van het informatieplatform (4W lokatielab). In maart 2016 is gestart met de ontwikkeling van het platform door het maken van een functionele beschrijving van het <i>Informatie en Participatie Platform (IPP)</i> , een ontwikkelstrategie en de feitelijke ontwikkeling van een deel van de componenten. Medio 2016 bleek dat de commerciële partijen niet konden voldoen aan onze afspraken. Daarom is besloten niet verder te gaan met de ingeslagen weg van ontwikkeling door commerciële partijen maar de opgeleverde producten uit deze fase daar waar mogelijk te gaan gebruiken voor een eigen doorontwikkeling van het platform. Daarmee wordt verdere vertraging voorkomen. De prioriteit ligt op het realiseren van de gebiedsbegroting
6.2	Gemeentelijk bestuur		
1	Effectieve communicatie	😊	
a	Website haarlem.nl en themawebsites optimaliseren	😊	
b	Ontwikkelen van platform digitale participatie	😊	
c	Koers bepalen op basis van onderzoek communicatiekanalen	😊	
2	Samenwerking met andere overheden voortzetten	😊	
a	Uitvoeren samenwerking op die onderdelen programmabegroting waar samenwerking gunstig is	😊	
b	Versterken en bestendigen uitvoering taken van Zandvoort	😊	
c	Uitwerken mogelijkheden verdere overdracht van taken gemeente Zandvoort	😊	
3	Meer aandacht voor Europa	😊	
a	Besteden meer aandacht aan Europa en voortzetten jumelages	😊	

6.3 Openbare orde en veiligheid			
1	Minder overlast	☹️	
a	Aanpakken jeugdoverlast	☹️	De nieuwe opzet van de integrale aanpak van overlast en criminaliteit jeugd is inmiddels goed ingevoerd. Dit is nog niet direct zichtbaar in de overlastcijfers.
b	Uitvoering integrale aanpak op dak- en thuislozen en verwarde personen	☹️	Het procesvoorstel "Naar een sluitende aanpak voor mensen met verward gedrag in Kennemerland; verbinden van zorg en veiligheid" (2016-200458) is vastgesteld, maar nog niet geïmplementeerd. Naar aanleiding hiervan heeft een inventarisatie van de knelpunten plaatsgevonden. De uitkomsten worden gebundeld in een adviesrapport. Dit rapport wordt de basis om tot een optimale aanpak van 'verwarde personen', waaronder verwarde dak- en thuislozen.
c	Uitvoering Actieprogramma Veilig Uitgaan	😊	
d	Handhaving op alle vormen van fysieke overlast met gebiedsgericht en informatiegestuurd werken	😊	
2	Minder criminaliteit	😊	
a	Regisseren persoonsgerichte aanpak op (potentiële) plegers van High Impact Crimes.	☹️	Er heeft een kwaliteitsslag plaatsgevonden op de HIC aanpak door het veiligheidshuis. De procedures en rolverdeling zijn nu veel duidelijker dan voorheen. Bij de nazorg voor ex-gedetineerden blijft het zoeken naar maatwerk in de uitvoering bij praktische zaken (zoals wonen/inkomen/werk/schulden) een punt van aandacht.
b	Coördineren preventie aanpak woninginbraken	😊	
c	Coördineren aanpak Samen Veilig Ondernemen	☹️	De aanpak Samen Veilig Ondernemen loopt op zichzelf goed met als kanttekening dat het aantal overvallen in 2016 hoger is dan voorgaande jaren.
3	Minder ondermijning	😊	
a	Coördineren aanpak van woon- en adresfraude	😊	
b	Sanctioneren panden hennepkwekerijen	😊	
c	Regisseren aanpak georganiseerde criminaliteit	😊	

2.7 Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen

2.7.1 Financiële wijzigingen

Financieel effect - is voordelig, + is nadelig (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Beleidsveld	2016	2017	2018	2019	2020
Invoering Individueel Keuze Budget (IKB)	72	1.200n				
Voordeel lagere frictielasten	72	-1.700v				
Vervallen bijdrage COA inzake internationale klas	72	-126v				
Tijdelijke extra formatie Sociale Zaken	72	153n	368n			
Verlaging meerjarige raming bijdragen andere gemeenten	72	126n				
Meicirculaire gemeentefonds 2016	72	-1.658v				
Verrekening uitkering gemeentefonds jaar 2015	72	-462v				
Vrijval reservering groei van de stad	72	-945v				
Onderschrijving overhead	72	-500v				
Totaal neutrale wijzigingen		201n	38n	-58v	-58v	-58v
Totaal overige mutaties		-111v	-17v	-17v	-17v	-17v
Totaal van wijzigingen op het programma		-3.823	388	-76	-76	-76

Invoering Individueel Keuze Budget (IKB) m.i.v. 2017

Met de cao 2013-2015 is o.a. het IKB overeengekomen. Dit sluit aan bij de wens tot modernisering van de arbeidsvoorwaarden en meer keuzevrijheid voor de medewerker. Het IKB is een budget in geld dat elke medewerker maandelijks opbouwt én maandelijks kan inzetten voor door hem/haar gekozen doelen. Door het IKB vindt er eenmalig in 2016 een extra last plaats van € 2,2 miljoen conform BBV-voorschriften. De raming van de post onvoorzien was hiervoor al met € 1 miljoen verhoogd en wordt nu ingezet als dekking. Aanvullend wordt nu **€ 1,2 miljoen** geraamd.

Voordeel lagere frictielasten

Als gevolg van efficiënte invulling van taakstellingen en formatiereducties is het restant van € 1,2 miljoen in de jaarschijf 2016 niet meer nodig voor frictielasten en dit kan ten gunste komen van de algemene middelen. Daarnaast is een vrijval van € 500.000 uit de voorziening 'Wachtgeld en boventalligen' mogelijk door extra uitstroom van boventalligen. Per saldo wordt een voordeel van **€ 1,7 miljoen** geraamd.

Vervallen bijdrage COA inzake internationale klas

Verwezen wordt naar de toelichting bij programma 1.

Tijdelijke extra formatie Sociale Zaken

Besloten is dat de formatie van de afdeling Sociale Zaken meebeweegt met het aantal uitkeringsgerechtigden op grond van de Participatiewet. Op basis van de stand van het aantal uitkeringsgerechtigden op 1 augustus 2016 wordt voor de periode september - december 2016 en geheel 2017 5 fte toegekend. De kosten die hiermee samenhangen (**€ 153.000** in 2016 en **€ 368.000** in 2017) worden gedekt uit de algemene middelen.

Verlaging meerjarige raming bijdragen andere gemeenten

Verwezen wordt naar de toelichting bij programma 3.

Meicirculaire gemeentefonds 2016

Ten opzichte van de decembercirculaire 2015 is er een gunstig effect op de algemene middelen in 2016. Met name wijzigingen in aantallen inwoners en woningen hebben een groot effect op de

algemene uitkering, vooral omdat Haarlem iets harder groeit dan het landelijk gemiddelde. Alle wijzigingen van de aantallen voor 2016 tezamen leiden tot een structurele toename van de algemene uitkering. De structurele wijzigingen zijn verwerkt in de Begroting 2017-2021. Het voordeel van ruim **€ 1,6 miljoen** in 2016 wordt in deze Bestuursrapportage geraamd.

Verrekening uitkering gemeentefonds jaar 2015

Verrekening van de uitkering gemeentefonds over het jaar 2015 leidt tot een voordeel van **€ 462.000** en wordt met name veroorzaakt door wijziging van de uitkeringsfactor.

Vrijval reservering groei van de stad

Conform de uitleg over het rekenmodel in de Kadernota 2016 (pagina 27 en bijlage 4) is bij de meicirculaire gemeentefonds 2016 een bedrag van € 945.000 gereserveerd voor de groei van de stad. Dit was aanvullend op de € 300.000 die reeds in de Kadernota 2016 hiervoor was opgenomen. In de Kadernota 2016 is ook besloten een eenmalige investering in dagelijks onderhoud voor 2016 toe te kennen van € 851.000 waarmee de achterstand in bomenonderhoud, beweegbare bruggen en toeristische bewegwijzering aangepakt wordt. Dit betrof een inhaalslag als gevolg van het identificeren van onbekend areaal. Per saldo is deze areaaluitbreiding bij de Kadernota 2016 voor € 551.000 ten laste van de algemene middelen gekomen (€ 851.000 minus € 300.000 dekking algemene uitkering). De reservering voor de groei van de stad is onder andere bedoeld om lasten voor areaaluitbreiding te dekken. Voorgesteld wordt om de stelpost van **€ 945.000** nu te laten vrijvallen zodat deze lasten alsnog uit de reservering voor de groei van de stad worden gedekt. In deze Bestuursrapportage zijn extra lasten opgenomen van € 245.000 voor het huren van extra tijdelijke onderwijshuisvesting in 2016, ook veroorzaakt door groei van de stad. Met de vrijval van de stelpost zijn ook deze extra lasten gedekt uit de reservering voor de groei van de stad.

Onderschrijding overhead

In 2016 wordt voor overhead een onderschrijding verwacht van **€ 500.000**. Deze onderschrijding doet zich voor bij de centrale ondersteunende overhead bij HRM posten trainees en opleidingen elk voor € 100.000. De onderschrijding bij trainees komt door het uittreden van een aantal trainees eerder dan het traineesprogramma is afgerond. Voor opleidingen geldt dat alle opleidingsverzoeken gehonoreerd zullen worden, niettemin laat de trend zien dat er ongeveer € 100.000 niet tot uitgaven komt. Bij ICT is de digitale transitie in volle gang, maar niet alle projecten zullen in 2016 zijn afgerond. Dit komt doordat projecten jaar overstijgend kunnen zijn. De verwachting is dat € 100.000 niet in 2016 tot uitgaven komt. De verwachting is dat dit najaar geen grote schades meer zullen ontstaan. Om die reden wordt er binnen het budget schade en verzekeringen een onderschrijding verwacht van € 100.000. Verder wordt bij de decentrale overhead een onderschrijding verwacht van € 100.000.

Generatiepact (vooraankondiging)

VNG en bonden hebben afgesproken dat gemeenten de mogelijkheden van een generatiepact onderzoeken. Het generatiepact is een instrument om oudere werknemers lang(er) actief in het arbeidsproces te houden door minder te gaan werken. Hierdoor ontstaat structureel ruimte in de formatie zodat de mogelijkheid ontstaat om een jongere generatie te laten instromen. Voor de noodzakelijke herbezetting zijn extra middelen nodig. Afhankelijk van de voorgestelde regeling en deelname graad van de oudere werknemers, is een bedrag noodzakelijk van ongeveer € 500.000 hetgeen nog afhankelijk is van te maken keuzes. Terwijl de regeling naar verwachting opengesteld gaat worden vanaf medio 2017 voor een periode van twee jaar. Hiervoor zal besluitvorming plaatsvinden in 4^e kwartaal 2016.

2.7.2 Beleidsrealisatie

7	Verantwoording Voornaamste Inkomstenposten		
7.1	Lokale belastingen en heffingen		
1	Gemeentelijke belastingen stijgen niet meer dan de inflatie, met uitzondering van de precariobelasting op kabels en leidingen	😊	
a	De woonlasten stijgen ten opzichte van de andere grote gemeenten niet verder	😊	
b	De gemeentelijke precariotarieven op kabels en leidingen stijgen met 2% meer dan de inflatie	😊	NB. Met ingang van jaar 2017 is verhoging van het precariotarief wettelijk niet meer toegestaan. Vanaf de Programmabegroting 2017 wordt deze prestatie niet meer opgenomen.
c	Zowel de riool- als de afvalstoffenheffing blijft 100% kostendekkend	😊	
7.2	Algemene dekkingsmiddelen		
1	Financieel gezond houden van de stad	😊	Een aantal aspecten van het financieel gezond houden van de stad ontwikkelen zich gunstig zoals het weerstandsvermogen en de schuldenlast. Minder gunstig is dat de meerjarenraming na 2018 nog niet sluitend is, Haarlem gemiddeld hoge woonlasten kent en er nog sprake is van achterstallig onderhoud.
a	Materieel sluitende begroting en werken aan sluitende meerjarenraming 2018 en 2019 na herijking coalitieprogramma	😊	De Begroting is t/m 2018 materieel sluitend, de jaren 2019 en 2020 nog niet.
b	Verminderen van de schuldenomvang	😊	
c	Er wordt verantwoord en adequaat omgegaan met risico's en budgetbeheer	😊	

213a Onderzoeken

Naast de bovengenoemde doelen en prestaties worden in 2016 ook twee 213a onderzoeken uitgevoerd. Het onderzoek naar het effectief en efficiënt uitvoeren van het beleid over schulddienstverlening wordt niet uitgevoerd. De actualiteit heeft het onderzoek ingehaald, aangezien op 26 mei 2016 het nieuwe beleidsplan schulddienstverlening is vastgesteld. In dit beleidsplan zijn o.a. de aandachtspunten uit het RKC rapport verwerkt. Het college heeft daarom besloten het onderzoek naar het effectief en efficiënt uitvoeren van het beleid over schulddienstverlening te vervangen door een onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van fraudebestrijding bij bijstandsuitkeringen. Het plan van aanpak wordt binnenkort, samen met het plan van aanpak effectiviteit inzameling afval als grondstof, door het college vastgesteld.

2.8 Neutrale wijzigingen

Deze Bestuursrapportage bevat een aantal budgettair neutrale wijzigingen waarvan de belangrijkste hieronder afzonderlijk worden toegelicht.

Beleidsveld	Neutrale wijzigingen	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v(-) is voordelig; n is nadelig)				
		2016	2017	2018	2019	2020
Meicirculaire gemeentefonds 2016:						
12	Voorschoolse voorziening peuters (DU)	79 n				
21	Wmo (Decentralisatie Sociaal Domein)	170 n				
21	Jeugdzorg ((Decentralisatie Sociaal Domein)	609 n				
22	Maatschappelijke opvang en OGGz (DU)	7 n				
22	Vrouwenopvang (DU)	69 n				
22	Beschermde wonen (Decentralisatie Sociaal Domein)	597 n				
31	WSW (Decentralisatie Sociaal Domein)	634 n				
51	Suppletie-uitkering Bommenregeling	182 n				
72	Meicirculaire gemeentefonds 2016 (<i>dekking Algemene Uitkering</i>)	-2.347 v				
12	Povinciale subsidie Regionale Sociale Agenda (RSA) (<i>baten</i>)	-550 v	-150 v			
12	Povinciale subsidie Regionale Sociale Agenda (RSA) (<i>lasten</i>)	550 n	150 n			
21	Invullen taakstelling decentralisatie AWBZ naar WMO	-189 v				
72	Invullen taakstelling decentralisatie AWBZ naar WMO	189 n				
21	Verwerken taakstelling huishoudelijke ondersteuning	-1.058 v				
72	Verwerken taakstelling huishoudelijke ondersteuning	1.058 n				
21	Vernieuwing Convenant Verwijsindex (<i>lasten</i>)	30 n	30 n	30 n	30 n	30 n
21	Vernieuwing Convenant Verwijsindex (<i>baten</i>)	-30 v	-30 v	-30 v	-30 v	-30 v
22	Bijstelling eigen bijdrage en lasten contracten Beschermde Wonen (<i>lasten</i>)	1.500 n				
22	Bijstelling eigen bijdrage en lasten contracten Beschermde Wonen (<i>baten</i>)	-1.500 v				
32	Gemeentelijk Versnellingsarrangement i.v.m. aanhuur Zijlweg 245 t.b.v. statushouders (<i>lasten</i>)	126 n	126 n			
32	Gemeentelijk Versnellingsarrangement i.v.m. aanhuur Zijlweg 245 t.b.v. statushouders (<i>baten</i>)	-126 v	-126 v			
72	Formatiewijziging ten behoeve van nieuwe Woningwet (<i>lasten</i>)	95 n	96 n			
41	Formatiewijziging t.b.v. nieuwe Woningwet (<i>dekking Duurzame Stedelijke Vernieuwing</i>)	-95 v	-95 v			
41	Actualisatie bestedingsvoorstel extra middelen voor duurzaamheid, fiets en groen	-22 v	22 n			
51	Actualisatie bestedingsvoorstel extra middelen voor duurzaamheid, fiets en groen	71 n	-71 v			
52	Actualisatie bestedingsvoorstel extra middelen voor duurzaamheid, fiets en groen	-49 v	49 n			
43	Verwerken effecten nieuwe BBV (Treasury/grondexploitatie)	-1.211 v				
72	Verwerken effecten nieuwe BBV (Treasury/grondexploitatie)	1.211 n				
42	Subsidie project "Startup Noord-Holland en Flevoland" (<i>lasten</i>)	275 n				
42	Subsidie project "Startup Noord-Holland en Flevoland" (<i>baten</i>)	-275 v				
51	Mutaties huishoudelijk afval (<i>lasten</i>)	-457 v				
51	Mutaties huishoudelijk afval (<i>baten</i>)	519 n				
51	Mutaties huishoudelijk afval (<i>dekking uit voorziening</i>)	-62 v				
51	Strategisch Plan Afvalscheiding (<i>lasten</i>)	140 n				
51	Strategisch Plan Afvalscheiding (<i>dekking uit voorziening</i>)	-140 v				
51	Sluiten OV chippoorsten station (<i>lasten</i>)	90 n				
51	Sluiten OV chippoorsten station (<i>baten</i>)	-90 v				
53	Verhoging baten en lasten begraafplaatsen (<i>lasten</i>)	105 n	105 n	105 n	105 n	105 n
53	Verhoging baten en lasten begraafplaatsen (<i>baten</i>)	-105 v	-105 v	-105 v	-105 v	-105 v
53	BRIM-subsidie voor onderhoud monumenten (<i>lasten</i>)	80 n				
53	BRIM-subsidie voor onderhoud monumenten (<i>baten</i>)	-80 v				
62	Invulling taakstelling overhead	-22 v				
72	Invulling taakstelling overhead	-415 v	-640 v	-1.041 v	-1.041 v	-1.041 v
72	Invulling taakstelling overhead (aframen taakstelling)	437 n	640 n	1.041 n	1.041 n	1.041 n
72	Garantiebanen 2016 (<i>lasten</i>)	140 n				
72	Garantiebanen 2016 (<i>dekking stelpost</i>)	-140 v				
Totaal neutrale wijzigingen		0 v	0 v	0 v	0 v	0 v

Toelichting:

Meicirculaire gemeentefonds 2016

De financiering van de decentralisaties in het sociaal domein verloopt via een integratie-uitkering in de algemene uitkering. De meicirculaire 2016 werkt voor het sociaal domein gunstig uit voor 2016. Voor de jaren 2017 tot en met 2020 werkt het echter 2 tot 3 miljoen euro nadelig uit voor Haarlem. Voor diverse overige decentralisatie uitkeringen worden in 2016 meer middelen ontvangen. Het betreft hier Voorschoolse voorziening peuters, Vrouwenopvang en Maatschappelijke opvang en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz). Tevens is een eenmalige bijdrage in het kader van de

bommenregeling ontvangen. Dit is een vergoeding voor gemaakte kosten van een historisch vooronderzoek naar niet gesprongen explosieven in het gebied rond de Leidsevaart in verband met onderhoudswerken. De extra middelen voor 2016 ad € **2.347.000** worden in deze Bestuursrapportage op de betreffende beleidsvelden geraamd, de effecten voor 2017 en verder zijn meegenomen in de Begroting 2017. Voor meer uitgebreide informatie wordt verwezen naar de afzonderlijke nota over de meicirculaire 2016 (Bis 2016/284922).

Provinciale subsidie voor gemeenten Zuid-Kennemerland inzake Regionale Sociale Agenda (RSA).

De Provincie Noord-Holland heeft de Provinciale Sociale Agenda 2012-2015 vastgesteld en heeft de regio's in de Provincie uitgenodigd om een eigen Regionale Sociale Agenda (RSA) op te stellen. Deze RSA's vormen voor de regio's de basis om een beroep te doen op provinciale projectsubsidies. Inmiddels heeft de Provincie meerdere subsidieaanvragen van onze regio gehonoreerd. Het betreft een subsidie van € **550.000** voor 2016 en € **150.000** voor 2017. De gemeente Haarlem treedt namens de gemeenten Zuid Kennemerland op als budgethouder.

Invullen taakstelling decentralisatie AWBZ naar WMO

De ramingen voor de nieuwe taken Wmo (exclusief Beschermd wonen) waren gebaseerd op de gegevens-overdracht vanuit het zorgkantoor. Op basis van de realisatie 2015 worden de ramingen bijgesteld. Daarnaast wordt de taakstelling als gevolg van de korting op de rijksmiddelen ingevuld.

Verwerken taakstelling huishoudelijke ondersteuning

De raming van de uitgaven voor huishoudelijke ondersteuning worden bijgesteld op basis van de realisatie 2015. Daarnaast wordt de taakstelling als gevolg van korting op de rijksmiddelen ingevuld. Uitvoering van het plan van aanpak huishoudelijke ondersteuning, het positionpaper en een 5-tal aangenomen moties zal mogelijk de komende jaren leiden tot hogere uitgaven. Bij de Begroting 2017 wordt hiervan een inschatting gemaakt.

Vernieuwing Convenant Verwijsindex

In 2015 is de nieuwe Jeugdwet in werking getreden, waarin de Verwijsindex opnieuw is opgenomen. In de Jeugdwet is de Verwijsindex aangevuld met de 'adres- en gezinsmatch', waarmee matches tussen hulpverleners van kinderen met dezelfde ouder(s) en/of op hetzelfde adres mogelijk zijn geworden. De gemeente Haarlemmermeer heeft verzocht om bij onze regio aan te sluiten. Het college heeft besloten (2015/415598) met dit verzoek in te stemmen. De extra lasten van € **30.000** worden gedekt uit de bijdrage van de gemeente Haarlemmermeer.

Bijstelling eigen bijdrage en lasten contracten Beschermd Wonen

Bij de opzet van het onderdeel Beschermd Wonen is een aantal aannames gedaan omtrent het contractvolume en de te verwachten eigen bijdrage van cliënten. De realisatiecijfers 2015 en 2016 tot nu toe geven aanleiding om de begroting aan te passen aan de werkelijke uitkomsten. De melding is budgettair neutraal en betreft een verhoging van de baten aan de te verwachten te innen eigen bijdrage van € **1,5 miljoen** en de bijstelling van de begrote lasten op het werkelijke contractvolume van € 1,5 miljoen. Deze melding is reeds aangekondigd in de raadsbrief met betrekking tot de Financiële analyse Sociaal Domein jaarrekening 2015 van 23 juni 2016 nr 2016/295555.

Gemeentelijk Versnellingsarrangement (GVA) in verband met aanhuur 2e verdieping Zijlweg 245 ten behoeve van stathouders

Er is besloten de lasten (€ **126.000**) voor de aanhuur van de Zijlweg 245 ten laste te brengen van het minima beleid (collegebesluit 2015/524330). Daarin is tevens bepaald dat de vergoeding van het Rijk middels het Gemeentelijk Versnellingsarrangement ten gunste komt van het minimale beleid. Dat geldt voornamelijk voor de jaren 2016 en 2017.

Formatiewijziging t.b.v. nieuwe Woningwet

De implementatie van de nieuwe Woningwet 2015 brengt meer verantwoordelijkheden met zich mee. Hiervoor is extra capaciteit nodig. In de Kadernota 2016 is besloten vanaf 2018 structureel extra formatie beschikbaar te stellen. De jaren 2016 en 2017 worden bekostigd uit Duurzame Stedelijke Vernieuwing gelden (€ 95.000).

Actualisatie bestedingsvoorstel extra middelen voor duurzaamheid, fiets en groen

Het bestedingsvoorstel extra middelen voor duurzaamheid, groen en fiets is geactualiseerd (2016/200778). Er is een verschuiving aangebracht voor een viertal projecten (Visie Ondergrondse Ruimte, vergroenen Kampgarage, fietssnelweg en BDU fiets) over de jaren 2016 en 2017.

Verwerken effecten nieuwe BBV (treasury/grondexploitaties)

Als gevolg van het nieuwe BBV zijn nieuwe regels opgesteld voor de toe te rekenen rente aan de grondexploitaties. Ook de disconteringsvoet voor het berekenen van de netto contante waarde van de grondexploitaties moet naar aanleiding van de wetswijziging worden bijgesteld.

Subsidie project "Startup Noord-Holland en Flevoland".

Het Platform Regionale Economische Samenwerking (PRES) heeft aan gemeente Haarlem € 274.500 subsidie beschikbaar gesteld voor het project Startup Noord-Holland & Flevoland. Het project behelst een uitbreiding van het succesvolle project Haarlem Valley naar de Metropoolregio Amsterdam (MRA).

Mutaties huishoudelijk afval

Voor de uitvoering van het project Duurzaam Afval Beheer (DAB) is in de begroting € 747.000 opgenomen, zowel voor de baten als voor de lasten. Omdat het project in 2016 is beëindigd en is overgegaan in Strategisch Plan Afvalscheiding (SPA) vervallen de nog resterende baten en lasten van DAB (€ 547.000) in 2016. Daarnaast zijn de kosten (€ 97,68 per ton) en opbrengsten (€ 30 per ton) voor het vermarkten van gescheiden ingezameld kunststof niet opgenomen. Het verschil tussen de vergoeding en de kosten voor de jaren 2015 en 2016 (totaal € 62.000, € 67,68 per ton) wordt verrekend met de voorziening afvalstoffenheffing.

Strategisch Plan Afvalscheiding

Bij de Kadernota 2016 is besloten te starten met het Strategisch Plan Afvalscheiding. Voor de implementatie in 2016 worden de kosten ingeschat op € 200.000. Deze worden voor € 60.000 gedekt binnen beleidsveld 5.1 van de programmabegroting en voor € 140.000 uit de egalisatievoorziening voor de afvalstoffenheffing.

Sluiten OV chippoorten station

Met B&W nota 2016/178273 Sluiten OV chippoorten - motie 'Ook met een dichte poort van Zuid naar Noord' is besloten om op kosten van de Nederlandse Spoorwegen de verlichting van de spoorwegviaducten op de Jans- en Kruisweg te vernieuwen. De lasten en baten zijn geraamd op € 90.000.

Verhoging baten en lasten begraafplaatsen

Bij het product Begraafplaatsen is gebleken dat door een herberekening van de voorziening Grafleges een hogere vrijval van jaarlijks € 75.000 ontstaat. Daarnaast vertoont de jaarlijkse dotatie (voortuitbetaalde grafleges en onderhoud) ook een stijging van ca. € 75.000. Voor de jaren 2016 tot en met 2021 is een Rijkssubsidie BRim van jaarlijks € 30.000 verkregen voor extra onderhoud aan de begraafplaatsen (per saldo € 105.000).

BRIM-subsidie voor onderhoud monumenten

Voor de instandhouding van in eigendom zijn de monumenten is BRIM-subsidie toegekend. In 2016 is € 80.000 aan subsidiabele onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

Invulling taakstelling overhead (formatiereductie en besparing materieel budget)

In huidig en vorig coalitieakkoord is afgesproken dat op overhead structureel bezuinigd gaat worden. Door leantrajecten, herschikking van taken, meer digitalisering in processen en de verandering van 'span of control' voor leidinggevenden naar 'span of support' wordt de formatie van de centrale overhead oplopend tot 2018 structureel met 19 fte verlaagd en het materieelbudget oplopend structureel met circa € 260.000. Hiermee zijn de taakstellingen op overhead op centraal niveau ingevuld.

Garantiebanen 2016

In de periode 2015 tot en met 2025 heeft de gemeente zich als werkgever gecommitteerd aan de Wet banenafpraak door jaarlijks vijf banen te realiseren voor werknemers met een arbeidsbeperking. Tot en met 2016 is de ambitie om veertien banen te hebben gerealiseerd. Daar is eenmalig een budget van € 140.000 beschikbaar voor gesteld. Nadere besluitvorming over financiering 2017 en verder moet nog plaatsvinden.

2.9 Budgetoverheveling

Budgetten kunnen uitsluitend worden besteed in het jaar, waarvoor ze zijn toegekend en waarvan de prestaties ook dat jaar worden verricht. Indien blijkt dat een prestatie niet meer in dat jaar gerealiseerd kan worden, bestaat de mogelijkheid het (restant)budget over te hevelen naar het volgende jaar, waarin de prestatie dan alsnog wordt uitgevoerd. Hiermee wordt voorkomen dat opnieuw budget moet worden aangevraagd. Deze budgetoverheveling valt onder het budgetrecht van de raad en vraagt daarom expliciete besluitvorming.

Uiteraard wordt niet beoogd om niet-bestede middelen zomaar over te hevelen. Wensen voor budgetoverheveling hebben we daarom aan de volgende criteria getoetst:

- Er is een beleidsinhoudelijke noodzaak (onderbouwing) en er moet samenhang zijn tussen de middelen en werkzaamheden waarvoor overheveling wordt gevraagd.
- Uitvoering volgend jaar past binnen de werkplannen.
- De dotatie heeft uitsluitend betrekking op incidenteel beschikbaar gestelde budgetten c.q. incidenteel opgehoogde budgetten (deze passen niet altijd in een kalender-jaarschijf). Hiermee wordt voorkomen dat de activiteit niet kan worden voortgezet.
- Gevraagde budgetoverheveling moet materieel zijn; als ondergrens wordt hiervoor € 100.000 aangehouden.

In deze Bestuursrapportage is getoetst of er budgetten resteren, waarvan de prestaties niet (geheel) meer worden verricht in 2016 en die voldoen aan de hiervoor genoemde criteria.

Op basis van deze criteria stellen wij u voor de hierna genoemde restantbudgetten over te hevelen door middel van een storting in de reserve budgetoverheveling. Tevens stellen wij u voor ons te machtigen deze overgehevelde middelen na 1 januari 2017 weer te onttrekken aan de reserve budgetoverheveling en conform de oorspronkelijke doelstelling weer toe te voegen aan de desbetreffende budgetten.

Beleids- veld	Budgetoverhevelingen via reserve	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig; n is nadelig)				
		2016	2017	2018	2019	2020
6.1	Budgetoverheveling naar 2017 i.v.m. BGT 2e fase	-100 v	100 n			
7.2	Verschuiving stelpost Frictielasten	-276 v	-100 v		376 n	
7.2	Programma Flexibel en Veilig	-200 v	-50 v	250 n		
7.2	Dekken extra kosten Structuurvisie openbare ruimte (SOR) 2017 uit voordeel 2016 voor invoering van de Omgevingswet.	-100 v	100 n			
	<i>Subtotaal exploitatie:</i>	-676 v	50 n	250 n	376 n	
	Toevoeging/onttrekking reserve Budgetoverheveling;	676 n	-50 v	-250 v	-376 v	
	Totaal budgettair effect budgetoverhevelingen	0	0	0	0	0

Toelichting:

Budgetoverheveling naar 2017 i.v.m. BGT 2e fase

De eerste fase van de opbouw van de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) is begin 2016 opgeleverd. Tijdens de opbouw van de eerste fase zijn niet alle werkzaamheden van de opbouw uitbesteed omdat er interne inzet met lokale kennis nodig was om tot kwalitatief goede resultaten te komen. De 2e fase van de BGT loopt van 2016-2019. In deze fase moeten extra gegevens worden ingewonnen. Hoewel oorspronkelijk gepland was om dit compleet met eigen interne inzet te realiseren blijkt dit niet mogelijk vanwege de beperkt beschikbare capaciteit binnen de afdeling DIA. Hiervoor is dus extra inzet nodig. Het niet gebruikte deel voor de opbouw van fase 1 zal hiervoor moeten worden ingezet om aan de wettelijke eisen van de opbouw van fase 2 te kunnen voldoen. Dit betekent dat € 100.000 wordt overgeheveld van 2016 naar 2017. Verdere overheveling tot in 2019 kan nodig zijn totdat de 2e fase is afgerond.

Verschuiving frictielasten

In 2019 worden frictielasten verwacht waarvoor beschikbaar budget uit de jaarschijven 2016 en 2017 wordt aangewend.

Flexibel en Veilig

Het programma Flexibel en Veilig (F&V) maakt onderdeel uit van het organisatie brede ontwikkelprogramma. Het programma F&V zet in op integrale vernieuwing van de arbeidsorganisatie en arbeidsrelatie in lijn met de veranderende eisen die de samenleving en de burger stelt aan de overheid en de te leveren dienstverlening.

Het programma omvat diverse projecten met een aanpak die zich kenmerkt door een hoge mate van participatie van medewerkers uit de organisatie en wordt gerealiseerd in de periode 2015 – 2018. De verschillende thema's hebben betrekking op leiderschapsontwikkeling, arbeidsmobiliteit, strategische personeelsplanning, flexibilisering van werkstructuren en duurzame inzetbaarheid.

In de Kadernota 2015 is een stelpost gevormd van € 800.000 euro verdeeld over drie jaren. Omdat diverse projecten en activiteiten in 2016 starten en doorlopen in 2017 wordt voorgesteld om de stelpost voor de jaarschijven 2016 en 2017 ten dele, respectievelijk € 200.000 en € 250.000 om te zetten in een besteedbaar budget voor 2016 en 2017 en € 250.00 over te hevelen naar jaar 2018.

Dekken extra kosten Structuurvisie openbare ruimte (SOR) 2017 uit voordeel 2016 voor invoering van de Omgevingswet.

Het opstellen van de Structuurvisie openbare ruimte leidt tot hogere kosten dan verwacht. Dat geldt met name voor de kosten die zijn verbonden aan het traject Milieueffectrapportage. Dit traject bestaat niet alleen uit een (door een externe partij laten op te laten stellen) Notitie reikwijdte en detailniveau en de feitelijke Milieueffectrapportage. Voor deze rapportages moeten ook diverse (extern te berekenen) verkeersgegevens worden verstrekt en moet door de commissie voor de milieueffectrapportage een (verplichte) toets worden gedaan. De kosten voor dit traject blijken te laag begroot. Verder is binnen het budget voor de structuurvisie nauwelijks budget beschikbaar voor participatie, inspraak en het vervaardigen van (digitale) kaarten. Aangezien de voorbereidingen die nu worden getroffen leiden tot minder werk en lagere kosten bij de nog op te stellen Omgevingsvisie, wordt voorgesteld om de extra kosten voor 2017 ad € **100.000** te dekken uit het voordeel 2016 op budget voor de invoering van de Omgevingswet. De Structuurvisie openbare ruimte wordt in 2017 samen met de Milieueffectrapportage vrijgegeven voor inspraak.

2.10 Reservemutaties

Beleids- veld	Wijzigingen met reserves	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig; n is nadelig)				
		2016	2017	2018	2019	2020
11	Extra subsidieaanvragen sportverenigingen	75 n				
11	Reserve Duurzame sportvoorzieningen: <i>onttrekking</i>	-75 v				
21	Herindicaties cliënten Huishoudelijke Ondersteuning	469 n	469 n			
21	Algemene reserve Sociaal Domein: <i>onttrekking</i>	-469 v	-469 v			
21	Uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein	376 n				
21	Algemene reserve Sociaal Domein: <i>onttrekking</i>	-376 v				
22	Bijstelling bijdrage aan Regionaal Kompas 2016-2017	484 n	274 n			
22	Reserve Regionaal Kompas: <i>onttrekking</i>	-164 v				
22	Algemene reserve Sociaal Domein: <i>onttrekking</i>	-320 v	-274 v			
32	Aanpassing budget BUIG	125 n				
32	Reserve WWB inkomensdeel: <i>onttrekking</i>	-125 v				
32	Actualisatie budget bijzondere Bijstand	180 n				
32	Algemene reserve Sociaal Domein: <i>onttrekking</i>	-180 v				
32	Deelname aan programma Gezamenlijke Backoffice Inkomensvoorziening (GBI)	70 n	140 n			
32	Reserve WWB inkomensdeel: <i>onttrekking</i>	-70 v	-140 v			
32	Tijdelijke extra formatie Sociale Zaken vanuit het Koersdocument	133 n	318 n			
32	Reserve WWB inkomensdeel: <i>onttrekking</i>	-133 v	-318 v			
41	Uitvoering projecten uit het Bodemprogramma Haarlem	600 n				
41	Reserve Bodemprogramma: <i>onttrekking</i>	-600 v				
41	Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (ARK) en Stadsbouwmeester	18 n	18 n	18 n	18 n	18 n
51	Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (ARK) en Stadsbouwmeester		-18 v	-18 v	-18 v	-18 v
63	Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (ARK) en Stadsbouwmeester (baten)	-25 v	-25 v	-25 v	-25 v	-25 v
63	Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (ARK) en Stadsbouwmeester (lasten)	25 n	25 n	25 n	25 n	25 n
41	Reserve ISV Wonen: <i>onttrekking</i>	-18 v				
43	Grondexploitatie Slachthuisterrein, gewijzigde omstandigheden.	-1.326 v				
43	Reserve Grondexploitaties: <i>toevoeging</i>	1.326 n				
51	Verkeers- en/of voetgangers regel installaties verwijderen in 2017 i.p.v. 2016	-63 v	63 n			
51	Reserve Beheer en onderhoud Openbare Ruimte: <i>verschuiven onttrekking</i>	63 n	-63 v			
51	Scheepmakerskwartier baggeren	14 n				
51	Reserve baggeren: <i>onttrekking</i>	-14 v				
51	Uitgaven preventiegelden 40+ Zomerzone	80 n				
51	Reserve Leefomgeving: <i>onttrekking</i>	-80 v				
51	Vervanging walmuur Bakenessergracht	93 n				
51	Reserve Beheer en onderhoud Openbare Ruimte: <i>onttrekking</i>	-93 v				
51	Verkoop grond t.b.v. bouw tijdelijke sociale huurwoningen Delftplein	-2.060 v				
51	Reserve Leefomgeving: <i>toevoeging</i>	2.060 n				
51	Reserve Beheer en onderhoud Openbare Ruimte: <i>onttrekking</i>	-250 v				
51	Reserve Leefomgeving: <i>toevoeging</i>	250 n				
53	Asbestverwijdering diverse panden	210 n				
53	Reserve Vastgoed: <i>onttrekking</i>	-210 v				
53	Toevoeging baten verkoop uitgifte grond aan reserve vastgoed	-67 v				
53	Reserve Vastgoed: <i>toevoeging</i>	67 n				
53	Verkoop Klein Heiligland 11	-300 v				
53	Reserve Vastgoed: <i>toevoeging</i>	300 n				
63	Extra middelen Actieprogramma tbv overlast Raaks	131 n				
63	Algemene reserve Sociaal Domein: <i>onttrekking</i>	-131 v				
Totaal budgettair effect van wijzigingen met reserves		0 v	0 v	0 v	0 v	0 v

Toelichting:

Extra subsidieaanvragen sportverenigingen

Er is de afgelopen periode veel bekendheid gegeven aan de subsidiemogelijkheden voor sportverenigingen, onder andere in het politiek café. Per 1 januari 2016 is de bijzondere subsidieverordening vervangen door een nieuwe uitvoeringsregeling subsidieverstrekking sportaccommodaties en duurzame sportvoorzieningen, die besproken is met de gemeenteraad. De bekendmaking hiervan heeft ook geleid tot extra subsidieaanvragen van sportverenigingen in het eerste kwartaal van 2016. Om aan deze extra aanvragen te kunnen voldoen, wordt nu voorgesteld om in 2016 € **75.000** extra te onttrekken aan de reserve Duurzame sportvoorzieningen.

Herindicaties cliënten Huishoudelijke Ondersteuning

Het herindicatie-traject betreft alle cliënten met huishoudelijke ondersteuning (uitvoering van motie 10 en motie 41 die zijn aangenomen bij de kadernota 2016 (2016/208583). Hiermee zijn incidenteel kosten gemoeid van in totaal € 938.000. Naar verwachting zal de helft van deze kosten gemaakt worden in 2016 en de andere helft in 2017. Zoals reeds bij de begroting 2016 is aangegeven, kunnen deze kosten gedekt worden uit het voordeel op de huishoudelijke ondersteuning 2015. Dit voordeel is in 2015 toegevoegd aan de algemene reserve sociaal domein. De kosten worden daarom gedekt door een onttrekking van € **469.000** aan deze reserve in 2016 en 2017.

Uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein

In 2015 zijn niet alle additionele tijdelijke middelen die beschikbaar waren voor de implementatie van de uitvoeringsorganisatie sociaal domein ingezet. Het resterende bedrag is gedoteerd aan de algemene reserve sociaal domein op basis van het collegebesluit omtrent de algemene reserve sociaal domein (2015/121394). Bij deze Bestuursrapportage worden deze middelen (€ **376.00**) aan de reserve onttrokken om knelpunten in de uitvoeringsorganisatie op te lossen.

Bijstelling bijdrage aan Regionaal Kompas 2016-2017

Voor de dekking van de kosten voor de realisatie van de 24-uursopvang aan de Wilhelminastraat is nog € **164.000** nodig. Voorgesteld wordt om dit bedrag te onttrekken uit de reserve Regionaal Kompas. Conform het besluit van het regionaal overleg portefeuillehouders Sociaal Domein van juli 2016 wordt het geraamde tekort voor de maatschappelijke opvang 2016 en 2017 van circa € 1.000.000 per jaar gedekt door de samenwerkende gemeenten in de VRK regio. De individuele gemeenten nemen zo spoedig mogelijk na de zomervakantie een besluit over de gevraagde bijdrage in het tekort. Voor Haarlem betreft dit € **319.744** (2016) respectievelijk € **274.027** (2017). Aangezien de reserve Regionaal Kompas niet toereikend is, wordt voorgesteld om dit te dekken uit de reserve Sociaal Domein. Deze dekking is passend omdat de maatschappelijke opvang een maatwerkvoorziening in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015 is.

Aanpassing budget BUIG

In de begroting 2016 is de raming van de inkomsten BUIG gebaseerd op de eerste voorlopige beschikking 2016 van het ministerie. Inmiddels is deze beschikking door het ministerie met € 500.000 verhoogd. Verder wordt op basis van de realisatie tot en met juli 2016 de raming van de debiteurenontvangsten verlaagd met € 250.000. De raming van de uitkeringsuitgaven wordt verhoogd met € 375.000 vanwege de toename van het aantal uitkeringsgerechtigden. Het negatieve saldo van € **125.000** wordt ten laste gebracht van de reserve WWB Inkomensdeel.

Actualisatie budget bijzondere Bijstand

Als gevolg van verbetering van het bereik stijgen de uitgaven voor de bijzondere bijstand in 2016. Deze stijging van € **180.000** wordt ten laste gebracht van de algemene reserve Sociaal Domein. De onderbesteding van € 492.000 in jaar 2015 is eerder aan de algemene reserve Sociaal Domein toegevoegd.

Deelname aan programma Gezamenlijke Backoffice Inkomensvoorziening (GBI)

De gemeente Haarlem participeert in de landelijke ontwikkeling van de Gezamenlijke Backoffice Inkomensvoorziening (GBI), (nota 2015/466611). Het betreft de ontwikkeling van een nieuw administratief systeem voor de uitkeringsadministratie. De kosten van deze deelname worden gedekt door een onttrekking aan de reserve WWB (€ 70.000 in 2016 en € 140.000 in 2017).

Tijdelijke extra formatie Sociale Zaken vanuit het Koersdocument Werk en Inkomen

Vanuit het koersdocument (2016/255654) wordt aandacht gevraagd voor de werkwijze Ken Je Klant. Een deel van de uitkeringsgerechtigden is, als gevolg van de in het strategisch bedrijfsplan Kans en Kracht gemaakte keuze, al enige tijd niet gesproken over hun inzetbaarheid. Het opnieuw spreken en leren kennen van alle uitkeringsgerechtigden vraagt naar verwachting een incidentele inzet van 4 tot 5 fte klantmanagement voor de periode van september 2016 tot en met december 2017. De kosten van deze incidentele inzet van personeel worden gedekt door een onttrekking aan de reserve WWB inkomensdeel (€ 133.000 in 2016 en € 318.000 in 2017). De verwachte besparing op de uitkeringslasten (onder meer door het bevorderen van uitstroom en opsporen van onrechtmatig gebruik) door deze investering moet voldoende zijn om deze incidentele kosten van de bestandsanalyse te dekken.

Onttrekking uit reserve Bodemprogramma

Voor de uitvoering van projecten uit het Bodemprogramma Haarlem 2016-2020 (Raadsbesluit 2015/306730) wordt aanvullend € 600.000 aan de reserve onttrokken.

Nieuwe werkwijze Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (ARK), de stadsbouwmeester

Voor de ruimtelijke expertise vullen Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (ARK), de stadsbouwmeester en het ambtelijk apparaat elkaar aan. Het college wil aan dit samenspel vasthouden, maar er is wel aanleiding om hier een aantal wijzigingen in door te voeren. In de eerste plaats vanwege de Omgevingswet, die van gemeenten vraagt om een afgewogen eigen invulling van de welstandstoets. Voorts is aan de orde dat het contract van de stadsbouwmeester eind dit jaar afloopt en we een nieuw besluit over de invulling moeten nemen. Daarom heeft het college besloten (2016/250355) om zowel bij de ARK als bij de stadsbouwmeester de rol en invulling aan te passen. In deze Bestuursrapportage wordt € 25.000 De extra lasten van € 43.000 worden structureel gedekt uit extra WABO-leges en het initiatievenbudget Openbare Ruimte. Aangezien dit in 2016 voor € 18.000 niet mogelijk is, wordt incidenteel dit bedrag onttrokken aan de reserve ISV-Wonen.

Grondexploitatie Slachthuissterrein, gewijzigde omstandigheden.

In juli 2016 is een uitspraak gedaan door de Hoge Raad rondom de onteigeningsprocedure binnen de grondexploitatie Slachthuissterrein. In de grondexploitatie waren hiervoor nog verwachte lasten ingerekend hetgeen ultimo 2015 heeft geleid tot het verantwoorden van een voorziening op deze grondexploitatie. Van de voorziening valt € 1,3 miljoen vrij. Deze middelen worden toegevoegd aan de reserve Grondexploitaties.

Verkeers- en/of voetgangers regel installaties verwijderen in 2017 i.p.v. 2016

In plaats van in 2016 worden in 2017 de resterende verkeers- en/of voetgangers regel installaties (VRI's) bij de herinrichting van de Europaweg verwijderd. De geplande onttrekking aan de reserve Beheer en onderhoud Openbare Ruimte dient hierdoor te worden omgezet van 2016 naar 2017.

Scheepmakerskwartier baggeren

De reserve Baggeren is bedoeld om de gemeentelijke wateren op diepte brengen voordat het in beheer kan worden overgedragen aan Rijnland, die het vervolgens op diepte houdt. De diepte langs de nieuwe kade van het Scheepmakerskwartier bleek onvoldoende. In overleg met de havendienst is de benodigde diepte bepaald en door de aannemer voor het begin van het seizoen voor de pleziervaart op diepte gebracht. Ter dekking van de kosten wordt € 14.000 onttrokken aan de reserve Baggeren.

Uitgaven preventiegelden 40+ Zomerzone

In de bestemmingsreserve Leefomgeving resteert voor de nog komende uitgaven van preventiegelden 40+ Zomerzone een bedrag van € 259.000. Ingeschat wordt dat hiervan € **80.000** in 2016 uitgegeven gaat worden. De resterende gelden zullen naar verwachting komend jaar uitgegeven worden.

Vervanging walmuur Bakenessergracht

In 2014 was een bedrag van € 130.000 voor de vervanging walmuur Bakenessergracht via de bestemmingsreserve Openbare Ruimte overgezet naar 2015. In 2015 was hier € 37.000 aan uitgegeven. Omdat de vervanging in 2016 plaats gaat vinden wordt voorgesteld het restant van € **93.000** te onttrekken aan de bestemmingsreserve Beheer en onderhoud Openbare Ruimte.

Verkoop grond t.b.v. bouw tijdelijke sociale huurwoningen Delftplein

Met nota 2016/781741 is besloten grond aan het Delftplein te verkopen ten behoeve van de bouw van tijdelijke sociale huurwoningen. De opbrengst van de grond wordt gestort in de bestemmingsreserve Leefomgeving.

Overheveling reserve Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte naar reserve Leefomgeving

In 2016 en 2017 is in de begroting een dotatie geraamd van € 389.000 aan de reserve Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte. Op basis van de informatienota Visie Strategie en Onderhoud nr.2012/13021 wordt € **250.000** toegekend aan de ISV-Leefomgeving.

Asbestverwijdering diverse panden

Bij de voorbereiding van planmatig onderhoud is asbest geconstateerd in diverse panden. Dit wordt - conform wet- en regelgeving- verwijderd. Het hiermee gemoeide bedrag van € **210.000** wordt onttrokken aan de reserve vastgoed.

Toevoeging baten verkoop uitgifte grond aan reserve vastgoed

De reguliere verkoop van een perceel grond in januari jl aan derden in de Waarderpolder heeft een bedrag van € **67.000** opgeleverd. Dit wordt toegevoegd aan de reserve Vastgoed.

Verkoop Klein Heiligland

De gemeente heeft in 2012 besloten (STZ/VG 2012/418433) om het niet strategisch bezit (panden die niet meer voor beleidsdoelen nodig zijn of hiervoor niet geschikt zijn) te verkopen. Aangezien Klein Heiligland 11 tot deze categorie behoort, heeft het college besloten (2016/46624) dit pand te verkopen. Een bedrag van € **300.000** wordt toegevoegd aan de reserve Vastgoed.

Extra middelen Actieprogramma ten behoeve van overlast Raaks

De 24-uursopvang geeft toenemende overlast van dak- en thuislozen in de Raaksgarage en op het Hortus- en het Boereplein. Om deze overlast te verminderen dan wel te voorkomen, waren openbare orde-, zorg- en fysieke maatregelen op korte en lange termijn noodzakelijk. De kosten hiervan bedragen voor 2016 € **131.000**. Deze kosten zijn niet voorzien in het Actieprogramma Veiligheid en Handhaving 2016. Voorgesteld wordt de kosten te dekken uit de reserve Sociaal Domein (2016/243644).

2.11 Nota Reserves en Voorzieningen 2016-2020

In de raadsvergadering van 14 juli 2016 is de Nota Reserves en Voorzieningen (2016/253878) vastgesteld. Besloten is het financieel effect te verwerken in de Bestuursrapportage. In deze paragraaf worden de effecten toegelicht.

Beleids- veld	Verwerking besluite Nota Reserves en Voorzieningen 2016-2020	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig; n is nadelig)				
		2016	2017	2018	2019	2020
41	Opheffen reserve Archeologisch Onderzoek: <i>structurele lasten pr.4</i>		5 n	5 n	5 n	5 n
41	Reserve Archeologisch Onderzoek: <i>vrijval saldo</i>	-53 v				
41	Opheffen reserve Milieu: <i>resterende lasten pr.4</i>		24 n			
41	Reserve ISV Milieu: <i>vrijval saldo</i>		-24 v			
42	Opheffen reserve Depot Frans Hals Museum: <i>restantsaldo toevoegen aan Cultuur pr.4</i>	5 n				
42	Depot Frans Hals Museum: <i>vrijval saldo</i>	-5 v				
61 en 72	Reserve Verkiezingen: <i>vrijval saldo en vervallen geplande toevoegingen/onttrekkingen</i>	-310 v	-50 v	-50 v	-50 v	-50 v
61	Nieuwe raming verkiezingen periode 2017-2021:	-85 v	174 n	157 n	385 n	-52 v
72	Opheffen reserve Archief: <i>resterende lasten pr.7</i>		117 n			
72	Reserve Archief: <i>vrijval saldo</i>		-117 v			
41	Opheffen reserve Volkshuisvesting in 2017: <i>vrijval saldo tgv algemene middelen</i>		-62 v			
	Opheffen reserve "Kans en Kracht":					
72	Reserve Kans en Kracht: <i>vrijval saldo 2016 en vervallen toevoegingen/onttrekkingen</i>	-1.239 v	-331 v	1.570 n		
72	Algemene Reserve: <i>toevoeging "Kans en Kracht" en verlagen toevoeging in 2018</i>	1.239 n	331 n	-1.570 v		
Totaal budgettair effect nota reserves en voorzieningen		-448 v	67 n	112 n	340 n	-97 v

Toelichting:

Opheffen reserve Archeologisch onderzoek

Besloten is de reserve Archeologisch onderzoek op te heffen en het restantsaldo (€ 53.000) te laten vrijvallen ten gunste van de algemene middelen. In de Begroting 2017 wordt € 5.000 structureel toegevoegd aan beleidsveld 4.1.

Opheffen reserve ISV Milieu

Besloten is de reserve ISV Milieu op te heffen en het restantsaldo (€ 24.000) toe te voegen aan de Begroting 2017 om de resterende kosten te kunnen dekken.

Opheffen Reserve Depot Frans Halsmuseum

Besloten is de reserve Depot Frans Halsmuseum op te heffen en het restantsaldo (€ 5.000) toe te voegen aan het product Cultuur (programma 4).

Opheffen reserve Verkiezingen

Besloten is de reserve Verkiezingen op te heffen en het saldo te laten vrijvallen ten gunste van de algemene middelen. De bestaande toevoegingen en onttrekking aan deze reserve komen te vervallen. Per saldo een voordeel van € 310.000 in 2016 en structureel € 50.000 vanaf 2017.

Nieuwe raming verkiezingen periode 2017-2021

De lasten van de voorzienbare verkiezingen worden geraamd op programma 6. Het gaat om: Tweede Kamerverkiezingen (2017), gemeenteraadsverkiezingen (2018) en de verkiezingen voor de Provinciale Staten/Waterschap en het Europees Parlement in 2019. Voor 2016 is er een positief resultaat van € 85.000 vanwege dubbel geraamde personeelslasten. Bij ongeplande verkiezingen wordt de raming bij de eerstvolgende Bestuursrapportage aangepast.

Opheffen Reserve Wegwerken achterstand archief

Besloten is de reserve Wegwerken achterstand archief op te heffen en het restantsaldo (€ 117.000) in de Begroting 2017 toe te voegen aan de budgetten voor 2017.

Opheffen reserve Volkshuisvesting

Besloten is de reserve Volkshuisvesting in 2017 op te heffen en het saldo (€ 62.000) te laten vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

Opheffen reserve Kans en Kracht

Besloten is de reserve Kans en Kracht op te heffen en het saldo (€ 1.239.00) te laten vrijvallen ten gunste van de Algemene reserve. De begrote dotatie van € 331.000 die in 2017 ten gunste van de reserve Kans en Kracht zou plaatsvinden wordt eveneens aan de Algemene reserve toegevoegd.

In 2018 was een dotatie aan de Algemene reserve voorzien van € 1.796.000; deze wordt met € 1.570.000 verlaagd waardoor in 2018 een dotatie resteert van € 226.000.

In totaal wordt hiermee het eerder onttrokken bedrag van € 1.796.000 voor project Kans en Kracht volledig teruggestort in de Algemene reserve (€ 1.239.000 + € 331.000 + € 226.000 = € 1.796.000).

De verwerking van de besluiten uit de nota Reserves en Voorzieningen heeft een voordelig effect van € 448.000 in 2016. Vanaf 2017 is sprake van een oplopend nadeel en in 2020 ontstaat een voordeel van € 97.000.

2.12 Begrotingswijziging Bestuursrapportage 2016

Deze Bestuursrapportage bevat diverse voorstellen die leiden tot een wijziging van de begroting 2016. Het is de bevoegdheid van de raad om deze begrotingswijzigingen vast te stellen. In besluiten tot wijziging van de begroting moet, volgens externe regelgeving, de wijziging per programma en beleidsveld en het nieuwe geraamde bedrag worden vastgesteld. De mutaties en de nieuwe geraamde bedragen per beleidsveld zijn opgenomen in onderstaande begrotingswijziging.

bedragen x € 1.000

Progr.	Omschrijving beleidsveld	2016			2017	2018	2019	2020
		Begroting gewijzigd	Voorstel wijziging	Begroting gewijzigd	Voorstel wijziging	Voorstel wijziging	Voorstel wijziging	Voorstel wijziging
1	Maatschappelijke participatie							
	<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>							
1.1	Onderwijs en sport	38.787	320	39.107				
1.2	Bevorderen zelfredzaamheid	20.893	659	21.552	91			
1.3	Advies en ondersteuning	5.186	93	5.279	93	93	93	93
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>							
1.1	Onderwijs en sport	-8.844	192	-8.652				
1.2	Bevorderen zelfredzaamheid	-	-550	-550	-150			
1.3	Advies en ondersteuning	-	-	-				
	<i>Toevoegingen/onttrekkingen reserves</i>	106	-75	31				
1	Totaal Maatschappelijke participatie	56.128	639	56.767	34	93	93	93
2	Ondersteuning en zorg							
	<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>							
2.1	Maatwerkvoorzieningen	65.246	346	65.592	406	-63	-63	-63
2.2	Opvang en beschermd wonen	50.076	2.657	52.733	274			
2.3	Jeugdbescherming en jeugdreclassering	3.320	-	3.320				
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>							
2.1	Maatwerkvoorzieningen	-5.791	-62	-5.853	-30	-30	-30	-30
2.2	Opvang en beschermd wonen	-784	-1.500	-2.284				
2.3	Jeugdbescherming en jeugdreclassering							
	<i>Toevoegingen/onttrekkingen reserves</i>	-3.345	-1.329	-4.674	-743			
2	Totaal Ondersteuning en zorg	108.722	112	108.834	-93	-93	-93	-93
3	Werk en inkomen							
	<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>							
3.1	Werk	26.713	634	27.347				
3.2	Inkomen	68.221	856	69.077	584			
3.3	Minima	6.287	-	6.287	-164	-164	-164	-164
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>							
3.1	Werk	-1.316	-	-1.316				
3.2	Inkomen	-52.572	-349	-52.921	43	169	169	169
3.3	Minima	-370	-	-370	119	119	119	119
	<i>Toevoegingen/onttrekkingen reserves</i>	-5.167	-508	-5.675	-458			
Pr. 3	Totaal Werk en inkomen	41.796	633	42.429	125	125	125	125
4	Duurzame stedelijke vernieuwing							
	<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>							
4.1	Duurzame stedelijke ontwikkeling	8.724	471	9.195	-57	-7	-7	-7
4.2	Economie, toerisme en cultuur	26.525	280	26.805				
4.3	Grondexploitaties	9.812	-2.139	7.673	-1.038			
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>							
4.1	Duurzame stedelijke ontwikkeling	-177	30	-147	30	30	30	30
4.2	Economie, toerisme en cultuur	-310	-275	-585				
4.3	Grondexploitaties	-7.429	-399	-7.828	1.038			
	<i>Toevoegingen/onttrekkingen reserves</i>	-999	651	-348	-86			
4	Totaal Duurzame stedelijke vernieuwing	36.146	-1.381	34.765	-113	23	23	23

Beleids- veld	Omschrijving beleids- veld	2016		2017	2018	2019	2020
		Begroting gewijzigd	Voorstel wijziging	Begroting gewijzigd	Voorstel wijziging	Voorstel wijziging	Voorstel wijziging
5	Beheer en onderhoud						
	<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>						
5.1	Openbare ruimte en mobiliteit	76.516	325	76.841	44	52	52
5.2	Parkeren	12.315	-49	12.266	49		
5.3	Overige beheertaken	31.330	-207	31.123	-467	173	173
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>						
5.1	Openbare ruimte en mobiliteit	-36.027	-1.903	-37.930	-70	-70	-70
5.2	Parkeren	-19.608	-150	-19.758			
5.3	Overige beheertaken	-23.000	90	-22.910	537	-103	-103
	<i>Toevoegingen/onttrekkingen reserves</i>	-2.003	2.093	90	-63		
Pr. 5	Totaal Beheer en onderhoud	39.523	199	39.722	30	52	52
6	Burger, bestuur en veiligheid						
	<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>						
6.1	Dienstverlening	12.600	-165	12.435	251	77	388
6.2	Gemeentelijk bestuur	7.869	176	8.045	-100	-100	-100
6.3	Openbare orde en veiligheid	31.376	-154	31.222	-238	25	25
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>						
6.1	Dienstverlening	-3.866	328	-3.538	295	351	348
6.2	Gemeentelijk bestuur	-678	-66	-744			
6.3	Openbare orde en veiligheid	-5.136	-1.742	-6.878	-376	-376	-376
	<i>Toevoegingen/onttrekkingen reserves</i>	-633	-248	-881	-70	30	-50
Pr. 6	Totaal Burger, bestuur en veiligheid	41.532	-1.871	39.661	-238	7	235
7	Algemene dekkingsmiddelen						
7.1	Lokale belastingen en heffingen	4.712	-	4.712			
7.2	Algemene dekkingsmiddelen	14.682	1.884	16.566	559	461	587
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>						
7.1	Lokale belastingen en heffingen	-46.324	-	-46.324			
7.2	Algemene dekkingsmiddelen	-292.990	-6.282	-299.272	-103	-286	-286
	<i>Toevoegingen/onttrekkingen reserves</i>	-3.902	576	-3.326	-67	-250	-376
7	Totaal Algemene dekkingsmiddelen	-323.822	-3.822	-327.644	389	-76	-76
	Totaal saldo exclusief reserves	15.968	-6.651	9.317	1.620	351	785
	Toevoegingen/onttrekkingen reserves	-15.943	1.160	-14.783	-1.487	-220	-426
	Totaal saldo inclusief mutaties reserves	25	-5.491	-5.466	132	131	-78

NB: Vanwege de gewijzigde regelgeving Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en Vennootschapsbelasting (VPB) zijn interne doorbelastingen niet meer toegestaan. Hierdoor nemen de baten en lasten op beleidsveld 5.3 Overige beheertaken met eenzelfde bedrag af. Deze wijziging heeft geen effect op de beschikbare budgettaire ruimte. Door deze technische wijziging sluit de beginstand van baten en lasten van programma 5 niet meer aan bij de eindstand in de Kadernota 2016.

3. Realisatie investeringen

De actualisatie van de jaarschijf 2016 is bij de Kadernota 2016 vastgesteld. Vaststelling van het Investeringsplan 2016-2021 zal plaatsvinden bij de vaststelling van de Begroting 2017.

Prognose investeringen 2016

Volgens de huidige prognose wordt 72% van het voorgenomen investeringsbedrag in 2016 daadwerkelijk uitgegeven. Op basis van de realisatie wordt deze prognose nog niet onderbouwd. Het is nog onzeker of deze prognose gerealiseerd kan worden. De prognose van 72% is in lijn met de verwachte realisatie waarmee rekening gehouden wordt in de stelpost onderuitputting als onderdeel van de begroting 2017. De prognose ziet er als volgt uit:

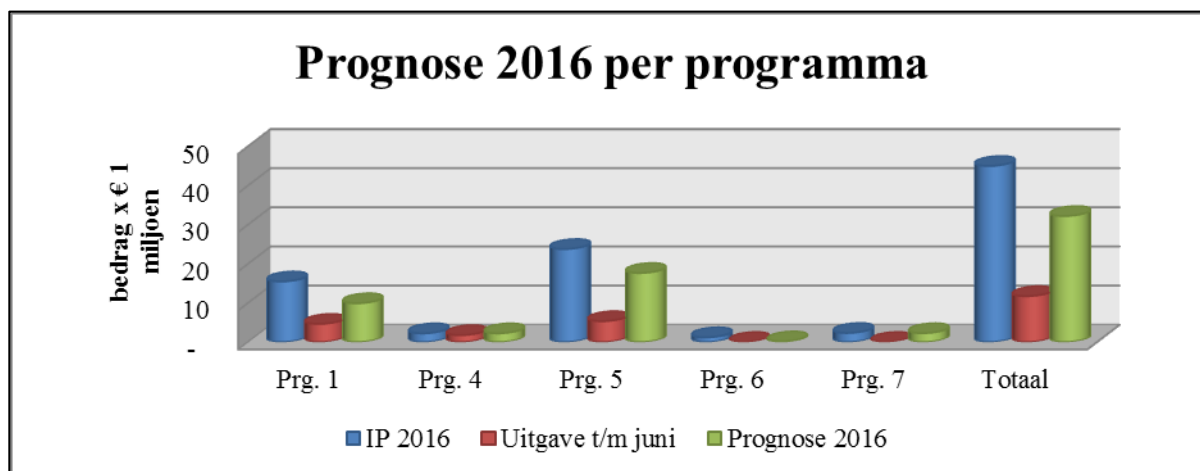
(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	IP 2016	Uitgave t/m juni	Prognose 2016	Vershil	Realisatie %	Prognose %
Raming uitgave IP 2016	44.986	11.724	32.199	12.787	26%	72%
Raming inkomsten IP 2016	-240	-	-	-240	0%	0%
TOTAAL	44.746	11.724	32.199	12.547	26%	72%

Fig. 1: prognose gesplitst uitgave en inkomsten

Omschrijving	IP 2016	Uitgave t/m juni	Prognose 2016	Vershil	Realisatie %	Prognose %
Programma 1 Maatschappelijke participatie	15.477	4.632	9.913	5.564	30%	64%
Programma 4 Duurzaam stedelijke vernieuwing	2.224	1.763	2.224	-	79%	100%
Programma 5 Beheer en onderhoud	23.768	5.329	17.640	6.128	22%	74%
Programma 6 Burger, Bestuur en Veiligheid	1.205	-	156	1.049	0%	13%
Programma 7 Algemene Dekkingsmiddelen	2.312	-	2.266	46	0%	98%
TOTAAL	44.986	11.724	32.199	12.787	26%	72%

Fig. 2: prognose per programma

Toelichting op afwijken categorie

In onderstaand overzicht is per categorie de prognose aangegeven. Als de prognose beneden de 70% is, wordt er een toelichting gegeven op deze afwijking.

Omschrijving	IP 2016	Uitgave t/m juni	Prognose 2016	Verschil	Realisatie %	Smileys	Toelichting
Programma 1 Maatschappelijke participatie							
SHO	11.811	3.833	7.677	4.134	65%	☹	Met betrekking tot het SHO hebben we de eerste maanden van het jaar niet veel middelen hoeven in te zetten. Op dit moment vindt besluitvorming plaats over een investering ten behoeve van de Piramide Boerhaave. In het derde kwartaal zal besluitvorming plaatsvinden over de investeringen ten behoeve van De Schelp, het Eerste Christelijk Lyceum en een uitbreiding van Piramide Europawijk. In 2016 zullen daarvoor bedragen worden uitgegeven. De realisatie van de uitbreiding voor het Rudolf Steiner College en Rudolf Steinerschool zal plaatsvinden eind 2018, begin 2019. De middelen opgenomen in het IP 77.01 in 2016, ongeveer € 6 miljoen, moeten worden doorgeschoven.
Sport	3.666	799	2.236	1.430	61%	☹	Groot deel van de investeringen worden in Q3 opgeleverd. Hiermee stijgt het realisatiepercentage aan het eind van 2016 naar 61%. Het realisatiepercentage is minder hoog dan verwacht omdat met name de investering voor <u>bouw</u> Duinwijk doorschuift naar 2017.
	15.477	4.632	9.913	5.564	64%		

Programma 4 Duurzaam stedelijke vernieuwing							
Waarderhaven	2.224	1.763	2.224	-	100%	☺	De fiscus dreigt een hogere btw aanslag op te leggen dan voorzien
	2.224	1.763	2.224	-	100%		

Programma 5 Beheer en onderhoud							
Begraafplaatsen	113		113	-	100%	☺	
Bossen	745	53	264	481	35%	☹	Vertraging uitvoering door participatie en inspraak en vertraging bij herinrichting ingang Dreef. Derden (eigenaar Dreefzicht) had tijd nodig om te onderzoeken of hij mee wil in het verhaal voor de benodigde grondruil.
Bruggen	3.977	119	3.977	-	100%	☺	
Infrastructuur	2.244	926	1.294	950	58%	☹	Participatie- en inspraaktraject heeft meer tijd gekost bij Rijksstraatweg- aanpassing tbv HOV door aanvullende onderzoeken. Daarnaast kost het opstellen van de samenwerkingsovereenkomst met de Provincie meer tijd. De Centrale Watergang Waterpolder schuift door naar 2017.
Integraal waterplan	350	71	200	150	57%	☹	De kabels en Rijnland hebben meer tijd nodig om het verlegginstrace goed in kaart te brengen
Parkeren	1.270	3	620	650	49%	☹	Vanwege combinatie besluitvorming moderniseren parkeren is vrijgave krediet later besloten, plaatsing van automaten in Centrum is daardoor verlaat.
Riolering	9.562	2.250	6.597	2.965	69%	☹	Rioolgemaal Parklaan (594): Er is vertraging opgetreden als gevolg van kabels en leidingenwerk en de verplaatsing van een Trafohuis. De prognose voor oplevering schuift door naar het 1e kwartaal van 2018. Levensduurverlengend onderhoud: Er is onderzoek uitgevoerd naar de plekken waar levensduurverlengend onderhoud moet plaatsvinden. Er is aanvullend onderzoek nodig om de investering efficiënt uit te kunnen voeren. Hierdoor schuift de aanbesteding over de zomer heen en zal een substantieel deel van de investering pas in 2017 plaatsvinden. Eksterlaan (155): De ontwerpfase heeft meer tijd gekost dan gepland waardoor een groter deel van de werkzaamheden worden uitgevoerd in 2017. Jan Gijzenkade (175): Jan Gijzenkade kan pas na Eksterlaan uitgevoerd worden ivm oost-west bereikbaarheid in stadsdeel noord. Dietsveld (141): Voorbereiding en technische uitwerking van de werkzaamheden kost meer tijd dan gepland. Waarderpolde relinen riool (900): de aanbesteding is mislukt, nieuwe opdracht nodig.
Stationsplein	1.143	1.064	1.227	-84	107%	☺	

Omschrijving	IP 2016	Uitgave t/m juni	Prognose 2016	Verschil	Realisatie %	Smileys	Toelichting
Wal- Kademuren	2.181	345	1.899	282	87%	☺	Doordat de voorbereiding voor kademuur Spaarne (Melkbrug-Gravestenebrug) later is opgestart schuiven de kosten deels door naar 2017.
Levensduur verlengend onderhoud	965	88	365	600	38%	☹	De restauratie van de gevel van het stadhuis heeft vertraging opgelopen door discussie met de contractant en de wens van de gebruikers om de verbouwingsoverlast dit jaar te beperken. Dit project schuift door naar eind 2016/2017. De meeste projecten voor krediet voor levensduurverlengend onderhoud lopen goed op schema, vier projecten zijn al afgerond. Voor twee projecten geldt dat de opdrachtverlening pas in het derde kwartaal van 2016 plaatsvindt, waarna de uitgaven zullen volgen. Door de voorwaarden in de contracten zal een deel van de uitbetaling pas in 2017 plaatsvinden.
Huisvesting	193	54	100	93	52%	☺	Uitvoering is goedkoper uitgevallen dan geraamd. Restant wordt niet meer besteed
Kunst en Cultuur	1.025	356	984	41	96%	☺	
	23.768	5.329	17.640	6.128	74%		

Programma 6 Burger, Bestuur en Veiligheid							
Automatisering	705	-	156	549	22%	☹	In 2016 is het regiebord gerealiseerd als belangrijk onderdeel van het klantcontactcenter t.b.v. een betere dienstverlening. Daarmee is een belangrijke stap voorwaarts gezet. De investering in het klantbegeleidingssysteem is gestart en wordt in 2017 afgerond. In een aantal gevallen zijn de investeringen lager dan vooraf ingeschat terwijl wel de doelstellingen zijn gerealiseerd. Eén project ad € 90.000 is nog niet gestart, dit heeft te maken met de onderlinge afhankelijkheid tussen projecten elders binnen de organisatie.
Parkeren	500	-	-	500	0%	☹	De vervanging van het parkeervergunningensysteem is getemporeerd, omdat eerst de uitkomsten worden afgewacht van het gesprek met de stad in het kader van het project modernisering parkeren alvorens er kan worden overgegaan tot aanbesteding en implementatie. De investeringen in de doorontwikkeling van de website, het zogenaamde regiebord van het klantcontactcenter en in digitale koppelingen schuiven door diverse redenen (deels) door naar 2017 of kunnen
	1.205	-	156	1.049	13%		

Programma 7 Algemene Dekkingsmiddelen							
Automatisering	1.000	-	1.000	-	100%	☺	De gunning - via Europese aanbesteding - van de vervanging van de mobile devices is afgerond. De uitlevering start in september. Bij de uitlevering is een uitloop mogelijk naar 2017.
Voertuigen	46	-	-	46	0%	☹	Conform collegestuk 2013/246330 wordt het Haarlemse wagenpark omgezet in een leaseconstructie. Dit houdt in dat de auto van archeologie nu niet wordt vervangen maar medio 2016 wordt opgenomen in een nieuw aan te besteden leasecontract. Dit budget wordt dan omgezet in een exploitatiebudget, zodat de lease hiervan betaald kan worden.
Huisvesting	1.266	-	1.266	-	100%	☺	
	2.312	-	2.266	46	98%		

TOTAAL	44.986	11.724	32.199	12.787	72%		
---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	-----	--	--

Bijstellingen jaarschijf 2016

Op basis van de huidige inzichten wordt voorgesteld om de jaarschijf 2016 op de volgende punten aan te passen:

Beleidsveld	Omschrijving	2016	2017	2018	2019	Totaal
11. Onderwijs en Sport	SHO Uitbreiding onderwijshuisvesting PO Schalkwijk (Rudolf Steiner)	-3.000.000	-3.000.000	6.000.000		0
51. Openbare ruimte en mobiliteit	Vervanging walmuur Bakenessergracht	-138.000	538.000			400.000
	Riool	-2.747.000	1.167.000	-300.000	1.880.000	0
	Integraal Waterplan Haarlem (incl. Waarderpolder)	-150.000	150.000			0
	Walmuur Nieuw Gracht (Kruisbrug-Jansbrug-Nassaubrug)	-20.000	-380.000			-400.000
	Kademuren Spaarne (Melkbrug- Gravestenenbrug)	-125.000	-500.000	625.000		0
	Haarlemmerhout	-480.000	480.000			0
	Bijdrage Rijksstraatweg- aanpassing tbv HOV	240.000	-240.000			0
	Versmallen rijbaan Amsterdamsevaart	-400.000	400.000			0
52. Parkeren	Vervanging parkeerautomaten	-600.000	600.000			0
	Fietsparkkeergarage Raaks	-50.000	-200.000	250.000		0
Doorschuiven		-7.470.000	-985.000	6.575.000	1.880.000	-
51. Openbare ruimte en mobiliteit	Rijksstraatweg- aanpassing tbv HOV	-550.000	990.000			440.000
	Stationsplein verharding rijgedeelte busstation (Nieuw)	200.000	1.228.000			1.428.000
	Vervanging kademuur Oranjekade (Nieuw)	600.000				600.000
Nieuw aanvullend		250.000	2.218.000	-	-	2.468.000
		-7.220.000	1.233.000	6.575.000	1.880.000	2.468.000

Het betreft hier voor € 7.470.000 aan doorschuiven van investeringen 2016 naar latere jaren. Daarnaast is er een drietal projecten die in totaal voor een uitbreiding van € 2.468.000 zorgen. Deze mutaties zijn reeds opgenomen in het Investeringsplan 2016-2021 en de financiële consequenties zijn meegenomen in de Begroting 2017.

Stationsplein verharding rijgedeelte busstation (€ 1.428.000)

Met Raadsstuk 2016/225087 is besloten om het natuursteen van het rijgedeelte busstation Stationsplein te vervangen door beton.

Vervanging kademuur Oranjekade (€ 600.000)

De kademuur van de Oranjekade bleek na een inspectie in een zodanig slechte staat te zijn dat in verband met de veiligheid vervanging op korte termijn noodzakelijk is.

Rijksstraatweg- aanpassing t.b.v. HOV (€ 440.000)

De kostenraming van dit project is bijgesteld naar € 2,8 miljoen. Op dit moment is nog niet duidelijk wat de uiteindelijke subsidiebijdrage van de Provincie gaat worden. Als de definitieve subsidiebeschikking ontvangen is zal het investeringsplan hierop worden aangepast.

4. Voortgang grote projecten

De voortgang van de grote complexe projecten binnen de gemeente Haarlem volgen we in de Bestuursrapportages middels deze voortgangslijst. Hierin zijn ca. 50 van de 200 lopende projecten opgenomen. Het gaat om de grotere onderhouds- en fysieke ontwikkelprojecten met een geraamde uitgave van tenminste € 250.000,- in 2016. Op de grote projecten in de stad wordt voortgang geboekt. Participatie en besluitvorming blijft complex, zeker bij projecten waar werk-met-werk wordt gemaakt.

Aanloop naar 2016

Voor het realiseren van het onderhoud aan de openbare ruimte is in 2016 extra inzet nodig. Een belangrijke oorzaak hiervan ligt in de bezuinigingsmaatregelen in 2013 en 2014, waardoor onderhoud in die jaren naar achter geschoven werd. Voor deze projecten is inmiddels alsnog de voorbereiding in gang gezet. Daarnaast is extra inzet nodig vanwege de toenemende complexiteit van de projecten.

Met de inzet van extra capaciteit geeft het college uitvoering aan de gebiedsprogramma's voor 2016, met inbegrip van de uitvoering van werken die aanvankelijk voor 2014 en 2015 gepland stonden. In aanvulling daarop worden er nu ook werken voor 2017 en verdere jaren voorbereid zodat er meer continuïteit in de uitvoering komt.

Richting 2017

Waar lopende projecten om extra capaciteit vragen, kan dat er toe leiden dat de voorbereiding van de projecten die in 2017 uitgevoerd moeten worden in de knel komt. Onze prioriteit zit bij het waarmaken van werken die lopen.

Met het overzicht van projecten (bijlage 4) wordt inzicht geboden in de aspecten tijd en geld van een project.

Tijd: groen wil zeggen dat er geen afwijking is ten opzichte van de vastgestelde planning, oranje betekent een vertraging van maximaal drie maanden, rood wijst op meer dan drie maanden vertraging. Deze kleuren worden aangegeven ten opzichte van de oorspronkelijke planning, tenzij de raad in een later stadium is geïnformeerd over een nieuwe planning. Vertragingen (oranje en rood) worden van een toelichting voorzien.

Geld: groen geeft aan dat uitgaven en verplichtingen voor geplande werkzaamheden vallen binnen het door de raad vastgestelde krediet, oranje geeft aan dat de eindprognose valt buiten het vastgestelde krediet (een signaal om aanvullende dekking te zoeken). Rood geeft aan dat uitgaven plus verplichtingen buiten de door de raad gestelde financiële kaders vallen, dus buiten de totale raming voor het project. Oranje en rood worden van een toelichting voorzien. In combinatie met een oranje of rood signaal qua tijd wijst een oranje of rood signaal voor geld er op dat het dit jaar geraamde budget niet dit jaar zal worden besteed.

Een beknopte weergave:

- Een langere ontwerpfase (inclusief participatie en inspraak) leidt tot vertraging bij Houtplein / Dreef, de Westergracht, de Eksterlaan, HOV noord en de Slaperdijkweg.
- Werkzaamheden aan kabels en leidingen zorgen voor vertraging bij de Centrale watergang Waarderpolder en het rioolgemeal Parklaan.
- Meer benodigd technisch onderzoek geeft vertraging in de projecten Levensduur verlengend onderhoud riolering, Dietsveld fase 2 en Rijksstraatweg fietspad westzijde.
- Subsidie- of aanbestedingsproblemen hebben geleid tot vertraging bij de brug over de Industriehaven en het relinen van rioleringen in de Waarderpolder.

In bijlage 4 'Overzicht grote projecten' wordt de toelichting op alle projecten gegeven.

5. Risico's

Risico meer kosten accountant dan beschikbaar budget

De accountant heeft tijdig aangegeven dat de kosten van de certificerende functie jaarrekening 2015 toenemen met een structurele en een incidentele component vanwege de controle van de decentralisaties sociaal domein. Inmiddels heeft de accountant aangegeven dat er meerwerk gefactureerd moet worden inzake de structurele en incidentele componenten controle decentralisaties sociaal domein. Daarnaast heeft de accountant aangegeven dat het basis bedrag van de certificerende controle jaarrekening 2016 toeneemt vanwege hogere kwaliteitseisen en dat er een hoger structureel bedrag nodig is voor de controle van het sociaal domein. Er zijn nog geen specificaties ontvangen noch is er gesprek geweest met accountant en de auditcommissie. Daarom wordt nu volstaan met een melding van een risico dat er voor 2016 ruim € 50.000 meer gefactureerd wordt dan er aan budget beschikbaar is en voor 2017 en verder mogelijk rond de € 40.000 meer budget nodig is.

Risico extra benodigde storting in voorziening wethouderspensioenen

De gemeente is wettelijk de pensioenuitvoerder voor de wethouderspensioenen (zoals ABP dat is voor ambtenaren). De BBV schrijft voor dat een voorziening moet worden getroffen om ervoor te zorgen dat te allen tijde voldoende middelen beschikbaar zijn om aan de verplichtingen (als pensioenuitvoerder) in de toekomst te kunnen voldoen. De hoogte van de voorziening wordt onder meer bepaald door de rekenrente. De rekenrente is het percentage aan rente dat gehanteerd wordt om het verwachte toekomstige rendement op het vermogen te bepalen. Hoe lager de rekenrente, hoe lager het te verwachten rendement. De verwachting is dat voor 2017 gerekend zal moeten worden met een aanzienlijk lager percentage. Dat kan ertoe leiden dat de Gemeente Haarlem de voorziening moet bijstellen om de verplichtingen af te dekken. Een ruwe schatting is dat een afname van 1% rekenrente een toename van de benodigde voorziening van ongeveer 30% kan veroorzaken. De rekenrente waarop de voorziening nu is bepaald is 2,156%. De nieuw te hanteren rekenrente is nog niet bekend. Bij de huidige stand van de voorziening is ruim € 7 miljoen. Een daling van de rekenrente met 1% kan betekenen dat een extra dotatie van € 2 miljoen nodig is. In de risicoparagraaf bij de Begroting 2017 is rekening gehouden met een risico van € 1 miljoen.

Bluswatervoorziening:

In Kennemerland zijn knelpunten in de bluswatervoorziening. Deels is hier al in voorzien door de brandweer door inzet van twee waterwagens en extra inzet bij middelbrand en grote brand. In de toekomst zijn echter meer knelpunten te verwachten doordat regiobreed steeds minder brandkranen de benodigde bluscapaciteit kunnen leveren door vervanging van drinkwaterleidingen door nauwere leidingen. In regionaal verband wordt daarom gewerkt aan een repressieve oplossing met inzet van extra waterwagens, waardoor mogelijk de brandkranen niet meer gebruikt zullen worden in de toekomst. Tot de nieuwe repressieve oplossing controleert de Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) in opdracht van de gemeente steekproefsgewijs de huidige brandkranen in Haarlem. De financiële effecten van de repressieve oplossing zijn nog niet duidelijk en worden meegenomen in de programmabegroting 2018 van de VRK.

6. Voortgang aanbevelingen accountant en rekenkamercommissie (RKC)

Het college legt bij de bestuursrapportage en bij het jaarverslag conform afspraak met de Raad verantwoording af over de voortgang en status van de aanbevelingen van de accountant en de rekenkamercommissie.

De reactie van het college op het accountantsrapport vond in het verleden plaats voordat de jaarstukken door de raad werden behandeld. Dit jaar (2015) was, als gevolg van de controle sociaal domein, een bijzonder jaar. Het accountantsrapport “Jaar vol verandering” kwam pas ter beschikking bij de behandeling van de jaarstukken in de raad op 14 juli. De reactie van het college kon daarom nog niet eerder plaatsvinden. Er is voor gekozen om dit bij deze Bestuursrapportage te doen.

6.1 Advisering accountant

Uit eerdere jaren staan geen punten meer open inzake de advisering van de accountant. In deze paragraaf zal kort ingegaan worden op de bevindingen van de accountant om vervolgens iets dieper in te gaan op de adviezen van de accountant.

6.1.1 Accountantsverslag 2015 “Jaar vol verandering”

De belangrijkste bevindingen van de accountant naar aanleiding van de controle 2015 kunnen als volgt worden samengevat:

- Het sociaal domein kleurt het oordeel over 2015
  - Geconstateerde fouten en onzekerheden ten aanzien van het aspect getrouwheid leidt tot een controleverklaring met beperking.
  - Ten aanzien van het aspect rechtmatigheid zijn eveneens materiële fouten en onzekerheden geconstateerd.
  - Ook dit jaar een prettige samenwerking met gemeentelijke organisatie.
  - Er zijn geen fouten en onzekerheden in de SISA-bijlage geconstateerd.
  - De grondslagen voor financiële verslaggeving zijn juist.
  - De toelichtingen en paragrafen in de jaarrekening zijn in overeenstemming met BBV
- De decentralisatie kennen belangrijke onzekerheden
  - Zorgcontinuïteit voorop.
  - De levering van de PGB is niet vastgesteld.
  - De levering van de Zorg in Natura is niet vastgesteld.
  - Gemeente Haarlem heeft afgezien van het innen van ouderbijdragen voor jeugdklanten.
  - Solidariteitsafspraken zijn nog niet verrekend.
  - Er is nog onvoldoende borging in de ICT-procedures om gebruik te kunnen maken van de automatische koppeling tussen IWmo en GWS.
- Bijzonderheden in de grondexploitaties
  - Waardering is onder meer afhankelijk van schattingen.
  - Instemming met de gehanteerde parameters.
  - De programmering is aanzienlijk naar beneden bij gesteld, opbrengsten zijn naar latere jaren verschoven.
  - Waarderpolder Noordkop laat positieve ontwikkelingen zien.
  - Waarderpolder Laan van Decima is in trek, besluit van het college over de programmering is nodig.
  - Verschillende grondexploitaties zijn afgesloten.
  - Gebeurtenissen na balansdatum geven een nieuw inzicht op enkele grondexploitaties.

De accountant geeft de volgende adviezen:

- a) Het college voert een actief beleid om de schulden te reduceren en dat heeft effect. Met betrekking tot de investeringen is het realistisch plannen en begroten van deze uitgaven een aandachtspunt. De komende jaren staan ook in het teken van een versnelling. Wij hebben het college geadviseerd dit nadrukkelijk te monitoren en de raad actief hierover te informeren.

Reactie college: De raad zal hierover in de bestaande P&C producten worden geïnformeerd.

- b) Uit onze werkzaamheden is gebleken dat de Sociale Verzekeringsbank geen werkzaamheden heeft uitgevoerd omtrent het vaststellen van de prestatielevering. Tevens zijn hier door de gemeente geen werkzaamheden op verricht. Dit wordt veroorzaakt doordat niet geheel duidelijk was wie verantwoordelijk was voor de vaststelling van de prestatielevering van de PGB-gelden. Hierdoor bestaat onzekerheid over de geleverde zorg en of de last daarmee getrouw en rechtmatig in uw jaarrekening is verantwoord. Wij hebben om deze redenen dit als onzekerheid meegewogen in onze oordeelsvorming. Om dit voor de komende jaren te borgen adviseren wij u de zorglevering meer te borgen in het proces. Dit kan bijvoorbeeld door in het herindicatieproces specifiek navraag te doen naar (kwaliteit van) de levering en/of door het uitvoeren van kwaliteitsonderzoeken onder uw zorgklanten.

Reactie college: Er is een project/werkgroep opgericht om het sociaal domein 2015 te evalueren en noodzakelijke acties tot verbetering in 2016 in kaart te brengen en uit te laten voeren. De geconstateerde onzekerheid ten aanzien van de PGB-gelden maakt hier onderdeel van uit, waarbij onderzocht wordt in hoeverre de gemeente invulling aan de constatering kan en wil geven, de SVB is immers verantwoordelijk voor de uitvoering van de PGB's en de controle daarop.

- c) Gemeente Haarlem is voor de vaststelling van de prestatielevering van de zorg afhankelijk van verantwoordingen met een controleverklaring van haar zorginstellingen. Van diverse zorginstellingen is nog geen of onvoldoende informatie ontvangen. Hierdoor kan de prestatielevering voor de Wmo en de jeugdzorg voor een bedrag van €6,2 miljoen niet worden vastgesteld. Daarnaast heeft gemeente Haarlem voor de vrijgevestigde zorginstellingen geen verantwoording met een controleverklaring opgevraagd. Ook op een andere rationele wijze is de prestatielevering van deze zorginstellingen niet vastgesteld. De omvang van deze last bedraagt €0,9 miljoen. Om deze reden hebben wij een bedrag van €7,1 miljoen als onzekerheid meegewogen in onze oordeelsvorming voor getrouwheid en rechtmatigheid. Wij adviseren de interne beheersing op deze aspecten te verbeteren om de problematiek in 2016 te voorkomen.

Reactie college: Beide constateringen worden eveneens in de hierboven genoemde project/werkgroep behandeld. Ten aanzien van de onzekerheid voor Zorg in Natura van de zorginstellingen zijn inmiddels de eerste stappen gezet. Er zal een college-brief naar alle aanbieders gestuurd worden, waarin zij geïnformeerd worden over de uitkomsten van het sociaal domein 2015 en de gevolgen voor de jaarrekening van Haarlem. De brief maakt duidelijk dat 2015 als overgangsjaar is beschouwd, maar dat er voor 2016 strikter toegezien gaat worden op naleving van de afspraken (o.a. tijdige aanlevering van de informatie en voldoen aan verantwoordingseisen en protocollen). Ook in de gesprekken met de aanbieders zal hier nadrukkelijk aandacht voor gevraagd worden. Bekeken wordt of er vanuit de aanbieders behoefte bestaat aan een evaluatiemoment.

Om de onzekerheid ten aanzien van de vrijgevestigden in 2016 te verkleinen, wordt onderzocht hoe invulling aan de constatering van de accountant gegeven kan worden. Een eerste afspraak met de vereniging van vrijgevestigden hierover is reeds gepland. Over de voortgang zal afstemming met de accountant gezocht worden.

Wij merken ten aanzien van de constateringen van de accountant op dat aspecten als de uitvoering van de zorg door derden, privacy van cliënten en medisch beroepsgeheim op gespannen voet staan met vaststellen van levering van zorg (de rechtmatigheid). We streven ernaar hier zoveel mogelijk invulling aan te geven zonder grote administratieve lasten aan onszelf en aanbieders op te leggen én binnen de kaders van wat (juridisch) mogelijk is (we gaan nu eenmaal niet in de spreekkamer controleren).

- d) Vanuit onze controle blijkt vanuit concept verkoopovereenkomsten in 2016 dat er toenemende belangstelling is in de Waarderpolder Noordkop. De verwachte opbrengsten zijn momenteel gewaardeerd via het graszaadscenario op €228 per meter. De gesprekken over verkopen laten een positiever beeld zien. In 2016 adviseren we te onderzoeken of het graszaadscenario losgelaten kan worden op basis van de ontwikkelingen.
Reactie college: Conform de normale systematiek van werken in Haarlem wordt reeds periodiek (per HardClose-moment) de actualiteit van de grexen beoordeeld en de exploitatie-berekeningen aangepast aan de hand van bijgestelde verwachtingen. Het toepassen van het graszaadscenario maakt hier onderdeel van uit. Bij de Hard Close per eind augustus wordt hier door de planeconomen extra aandacht aan gegeven. Het Audit Team toets expliciet bij de uitvoering van de controle op de Hard Close of deze beoordeling heeft plaatsgevonden.
- e) De jaarrekening wordt opgesteld door de afdeling Financiën. Vervolgens voert uw Financial Audit Team interne controles uit op de waardering van balansposten om vast te stellen dat de jaarrekening getrouw en rechtmatig is opgesteld. Wij maken in onze werkzaamheden gebruik van deze werkzaamheden. Daarnaast voeren wij zelfstandig controlewerkzaamheden uit op de waardering van de posten in uw jaarrekening. Uit de interne controle van uw Financial Audit Team blijken diverse posten die gecorrigeerd dienen te worden. Dit zien wij vooral terug in de waardering van de voorzieningen (zie onderstaand ook een nadere toelichting per voorziening). Dit betekent dat in de lijn onvoldoende aandacht aanwezig is geweest om deze posten op een juiste wijze te verwerken in de jaarrekening. Wij adviseren u te kijken naar de oorzaken hiervan (bijvoorbeeld ontbreken kennis) en zorg te dragen dat dit meer in de lijn wordt geborgd.
Reactie college: Het proces zal intern geëvalueerd worden en bij de tussentijdse afsluiting zal hier extra aandacht aan worden besteed. Bij de jaarrekening 2016 moet de verbetering zichtbaar zijn.
- f) We zien dat er door uw Financial Audit Team veel wordt geïnvesteerd in de verbetering van de opzet van de IC/VIC en dat de werkprogramma's verbeterd worden. Hierdoor ontstaat meer eenduidigheid in de controleaanpak en dossiervoering van interne controles. Dit is nog niet voor alle processen op deze wijze ingericht. Wij hebben het college geadviseerd hier komend jaar aandacht aan te schenken, waarbij een goede coaching en begeleiding van de medewerkers van M&S ook van belang is, zodat binnen de organisatie wordt gewerkt volgens één uniforme werkwijze. Nu zien wij in de praktijk dat er door uw Financial Audit Team nog veel reparatiewerk wordt verricht op de uitgevoerde controles en het vormen van een oordeel.
Reactie college: Het proces zal intern geëvalueerd worden. De bevindingen en aanbevelingen zullen input zijn voor de richtlijn en uitvoering van de periodieke afsluitingen. Bij de jaarrekening 2016 moet de verbetering zichtbaar zijn.

6.2 Onderzoeken Rekenkamercommissie

De reactie van het college op het RKC onderzoek Jaarstukken 2015 “De vaart erin” is opgenomen in dit zelfde onderzoek en de voortgang daarop zal bij het jaarverslag 2016 worden behandeld. Onderstaand zal ingegaan worden op nog openstaande opvolging van de aanbeveling van de volgende verslagen:

1. Rekenkamercommissie onderzoek 2013 “Wankel Evenwicht”
2. Rekenkamercommissie onderzoek 2014 “Onderweg”

Hiermee beschouwt het college deze als ingevuld dan wel dat zij worden ondervangen door aanbeveling uit het verslag 2015 van de rekenkamercommissie.

6.2.1 Aanbeveling Rekenkamercommissie bij het jaarverslag 2013

- A. *Groei van budgetdiscipline en doorontwikkeling naar zuinigheid. (BBA 2016256844)*

Aanbeveling RKC

Geef aandacht aan doelmatigheid van de organisatie. Hogere lasten worden niet persé gerechtvaardigd door hogere baten. De gemeente zal de komende jaren op een dun koord moeten balanceren om de uitgaven en inkomsten duurzaam met elkaar in evenwicht te brengen. Geef meer aandacht aan meer doen met minder budget.

Reactie College (CS/CC 2014/195201)

Het college heeft de budgetdiscipline hoog in het vaandel staan en zal hier strak op sturen. De strakke proactieve sturing moet bijdragen aan een betere budgetbeheersing door meer vooruit te kijken en tijdig mogelijke knelpunten te bespreken. In Haarlem Presteert Beter zal voor het blok de budgethouder dit als een belangrijk doel worden neergezet en meer nadruk op de budgetbeheersing worden gelegd.

Voortgang

Ook in 2015 heeft de budgetdiscipline de aandacht van het college gehad. hebben. Uit het Jaarverslag 2015 blijkt dat (evenals in 2014) er nauwelijks overschrijdingen zijn op de programma's en er in de meeste gevallen middelen overblijven zonder dat dit ten koste gaat van de doelrealisatie. Dit geeft volgens het college aan dat doorontwikkeling naar zuinigheid geslaagd is. Verder heeft het college bij de kadernota voor de periode 2016-2018 een sluitende begroting gepresenteerd. De komende jaren zal zowel de budgetdiscipline als het begrotingsevenwicht blijvende aandacht vragen en krijgen van het college en het college beschouwt de aanbeveling hiermee als ingevuld. Het onderwerp vraagt niet langer specifieke aandacht en is onderdeel geworden van reguliere budgetbeheersing.

- B. *Doorontwikkeling van de informatiewaarde van de jaarstukken door actualisatie en verfijning van doelen en indicatoren. (BBA 2016256626)*

Aanbeveling RKC

De RKC pleit voor blijvende inspanning van het college om in samenwerking met de gemeenteraad de kwaliteit van de jaarstukken te verbeteren. Ontwikkel voor de nieuwe collegeperiode effectindicatoren die beter aansluiten bij de doelstellingen en goed aansluiten bij de nieuwe taken in het sociaal domein. De kwaliteit van de verantwoordingsinformatie in de jaarstukken is afhankelijk van de kwaliteit van de begroting. Hierin moet de relatie tussen beoogde doelen, prestaties en kosten inzichtelijk zijn. In dit verband beveelt de RKC aan de opzet en de indicatoren in de begroting 2015 grondig te beschouwen.

Reactie College (CS/CC 2014/195201)

Doorontwikkeling van de jaarstukken blijft een belangrijk aandachtspunt voor het college. Onder andere om de drie decentralisaties een passende structuur te bieden is het college begonnen om de programmabegroting 2015 een nieuwe indeling te geven. Met name de indeling van de programma's wordt geheel vernieuwd. Samen met de werkgroep informatiewaarde is nagedacht over een logische indeling en clustering van de programma's. Deze indeling wordt in de Kadernota 2014 aan de raad ter vaststelling voorgelegd. Met het overgaan naar een nieuwe structuur worden tevens doelen, prestaties en indicatoren onder de loep genomen.

Voortgang

Op 23 maart jl is een workshop voor de raad gehouden over de indicatoren en benchmarks in de begroting. Raadsleden hebben daarbij hun wensen kunnen aangeven en daarnaast zijn huidige ontwikkelingen (zoals indicatoren van BZK, commissie Depla) besproken. In de afgelopen maanden is hard gewerkt om de wens van de raad zo goed mogelijk te vertalen in meetbare indicatoren. Deze indicatoren zijn in alle commissies besproken en zijn eind juni opnieuw in een raadsnota aan de raad voorgelegd, waarna zijn opgenomen in de Programmabegroting 2017.

De raad heeft meerdere keren de wens geuit tot meer inzicht in de relatie tussen prestaties en financiële middelen. Met de werkgroep informatiewaarde is het gesprek gevoerd hoe dit kan worden vormgegeven. Hoewel sommige gemeenten doelen, prestaties en/of indicatoren koppelen aan middelen is er een grote variëteit in de mate waarin de koppeling tot stand wordt gebracht. Deze koppeling is complex. Om aan de wens van de raad tegemoet te komen, gaat het college een onderzoek starten hoe andere gemeenten deze koppeling maken, en wat voor Haarlem een goede oplossing kan zijn. Voor de Programmabegroting 2018-2022 wordt de raad geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek.

Ook voor 2014 en 2015 heeft de rekenkamercommissie aanbevelingen inzake de informatiewaarde en de doorontwikkeling hiervan gedaan. Het college stelt voor om BBA 2013 en 2014 als afgedaan te beschouwen en de raad de verdere voortgang over de doorontwikkeling onder de BBA 2015 te doen.

C. *Voortvarende ontwikkeling en implementatie van een adequaat risicomanagementsysteem. (BBA 2016256836)*

Aanbeveling RKC

De financiële situatie, de decentralisaties, de bezuinigingen, de reorganisaties, vragen om met spoed op dit gebied resultaten te boeken. Ook geldt dat vanaf het begrotingsjaar 2014 de naam van de paragraaf ‘weerstandvermogen’ aangepast is in ‘weerstandvermogen en risicobeheersing’. Dit moet tot uiting brengen dat het niet alleen gaat om een beschrijving van risico’s en weerstandvermogen, maar nadrukkelijk ook om risicobeheersing. De RKC vraagt zich af of het gemeentelijk risicomanagement systeem hiervoor in 2014 op een voldoende niveau is ontwikkeld. De raad heeft de aanbevelingen uit het rapport van de RKC over risicomanagement overgenomen, maar deze zijn inhoudelijk niet verwerkt in de deelaspecten van Haarlem Presteert Beter.

Reactie College (CS/CC 2014/195201)

De Rekenkamercommissie heeft eind vorig jaar een onderzoek afgerond naar risicomanagement in de gemeente Haarlem en heeft aanbevelingen gedaan om te komen tot een meer volwaardig risicomanagement. Het college heeft hier op 30 januari 2014 een afzonderlijke reactie op gegeven, welke besproken is in de commissie bestuur. In deze reactie is verwoord welke acties in 2014 worden opgepakt.

Voortgang

In 2016 is de ontwikkelopgave zoals geformuleerd in de Nota Risicomanagement (2014) doorgezet. Het vergroten van risicobewustzijn en implementatie van een risicomanagementsysteem vergt tijd en is een continu verbeterproces. De implementatie is in 2016 nog niet ‘af’, maar wordt stapsgewijs gerealiseerd.

In 2016 is het beheersingssysteem voor risicoregistratie (NARIS) ingericht ter ondersteuning van risicomanagement binnen afdelingen. Interactieve risicosessies, die in 2015 zijn ontwikkeld, zijn nu standaard onderdeel geworden bij de samenstelling van P&C-producten als de Programmabegroting.

Om de raad in zijn afweging omtrent risicobereidheid te ondersteunen, wordt in 2016 gewerkt aan het vergroten van de informatiewaarde van raadsstukken. De gemeenteraad stuurt met de Kadernota en Programmabegroting op maatschappelijke doelen, die gevat zijn in programma’s. Om deze doelen te realiseren wordt de gemeente in projecten en processen blootgesteld aan risico’s. Om de koppeling tussen maatschappelijk doel en risicobereidheid te expliciteren, worden risico’s met ingang van de Programmabegroting 2017-2021 per programma gepresenteerd – naast de standaard risicoparagraaf. Bijkomend voordeel is dat deze wijze van presentatie afdelingsoverstijgende risico’s eerder aan het licht brengt.

Het college stelt voor om deze aanbeveling als afgerond te beschouwen en verder voortgang onder de aanbeveling van 2015 op te nemen.

6.2.2 Aanbeveling Rekenkamercommissie bij het jaarverslag 2014

A. *Bredere inzet op duurzame verbetering van de financiële positie (BBA 2016256900)*

Aanbeveling RKC

De RKC adviseert de raad meer actief de mogelijkheden voor het besparen van geld doorefficiënter werken te inventariseren en te benutten, naast de focus op bezuinigingen en het afstoten van taken.

Reactie College (CS/CC 2015/192750)

Vanaf de kant van het college wordt langs twee lijnen voortdurend gezocht naar mogelijkheden om meer efficiënt te werken. Allereerst is er een bezuinigingstaakstelling in de begroting die om invulling vraagt. Hoewel al veel efficiency maatregelen zijn genomen en er allereerst naar taakuitvoeringen wordt gekeken, blijft er aandacht voor kansen om meer kostenefficiënt te werken. In de tweede plaats ligt er in de begroting een opdracht om de omvang van de overhead terug te dringen. Een combinatie van meer efficiënt en meer effectief werken moet antwoord geven op deze taakstelling.

Voortgang

Bij de begroting 2016 is nader ingegaan op de opdracht om de omvang van de overhead terug te dringen. Met het vaststellen van de Kadernota 2016 en het invullen van € 60 miljoen aan bezuinigingen meent het college invulling te hebben gegeven aan deze aanbeveling. Het college beschouwt deze aanbeveling dan ook als afgerond, wel zal het college actief blijven kijken naar de mogelijkheden van efficiënter werken.

B. *Doorontwikkeling van de informatiewaarde van de jaarstukken. (BBA 2016256856)*

a) *een meer digitale, interactieve en toegankelijke verantwoording*

Aanbeveling RKC

De RKC adviseert de raad met het college van B en W stappen te zetten naar een meer digitale, interactieve en toegankelijke verantwoording voor raadsleden en voor externe geïnteresseerden.

Reactie College (CS/CC 2015/192750)

De digitale toegankelijkheid van de begroting is een belangrijk onderwerp uit het eerder aangehaalde werkplan van de werkgroep informatiewaarde. Vooruitlopend daarop heeft het college capaciteit beschikbaar gesteld om al bij het Jaarverslag en de Jaarrekening 2013 een digitale samenvatting te maken voor raadsleden, burgers en andere geïnteresseerden. Mogelijk is deze samenvatting aan de aandacht van de RKC ontsnapt, of heeft u een andere opzet in gedachten. Wij vernemen graag uw reactie op de samenvatting, zie hiervoor de eerder in de Raadsaam opgenomen link <https://gemeentebestuur.haarlem.nl/bestuurlijke-stukken/financiele-stukken/jaarverslag>.

Naar aanleiding van het werkplan van de werkgroep informatie onderzoekt het college verder welke mogelijkheden er zijn om vanuit de begroting verschillende andere P&C- en beleidsdocumenten doorklikbaar te maken.

Voortgang

Voor elke begroting en jaarverslag/jaarrekening wordt jaarlijks een digitale samenvatting gemaakt voor burgers, raadsleden en extern geïnteresseerden. Op dit moment wordt samen met een externe partij gewerkt aan een website om de begroting meer digitaal toegankelijk te maken. Naar verwachting is de Programmabegroting 2017-2021 online beschikbaar.

b) *aandacht van de raad voor de uitwerking van de horizontale verantwoording*

Aanbeveling RKC

De RKC vraagt aandacht van de raad voor de uitwerking van de horizontale verantwoording.

Reactie College (CS/CC 2015/192750)

De horizontale verantwoordingsverplichting van het college aan de raad wordt vormgegeven doordat de raad de informatie die nodig is voor zijn sturende en controlerende rol via de begroting en de jaarrekening/jaarverslag (en parallelle verantwoordingsdocumenten) ontvangt. In de begroting 2015 is hier richting voor meegegeven. Verdere uitwerking van de horizontale verantwoording vindt plaats in 2015 doordat deze wordt geïmplementeerd in de jaarstukken over 2015. In de jaarrekening wordt voortaan een onderdeel Interbestuurlijk Toezicht opgenomen, waarin wordt verwezen naar de vindplaatsen van de verschillende informatie in Bestuursrapportage 2015-2 zowel de jaarrekening zelf als in de onderliggende documenten. Om het proces van de verantwoordingsinformatie in het kader van het IBT goed te laten verlopen, vindt de informatieverzameling plaats via de gebruikelijke planning en control coördinatie. De jaarlijkse informatievoorziening van de gemeente aan de provincie in het kader van het interbestuurlijk toezicht op de door de provincie verlangde taakvelden (i.c. ruimtelijke ordening, omgevingsrecht en archiefbeheer) is met ingang van 2014 ingezet en wordt door de provincie akkoord bevonden.

Voortgang

In het jaarverslag 2015 en de begroting 2016 is invulling gegeven aan deze aanbeveling.

6.3 Statusoverzicht aanbeveling accountant en RKC

BBA	Aanbeveling	Oorsprong	Status
2016256844	Groei van budgetdiscipline en doorontwikkeling naar zuinigheid.	Rapport RKC 2013	Afgewikkeld\Jaarverslag 2015
2016256626	Doorontwikkeling van de informatiewaarde van de jaarstukken door actualisatie en verfijning van doelen en indicatoren.	Rapport RKC 2013	Afgewikkeld\meegenomen in aanbeveling RKC 2015
2016256836	Voortvarende ontwikkeling en implementatie van een adequaat risicomanagementsysteem.	Rapport RKC 2013	Afgewikkeld\meegenomen in aanbeveling RKC 2015
2016256900	Bredere inzet op duurzame verbetering van de financiële positie. actief de mogelijkheden voor het besparen van geld door efficiënter werken te inventariseren en te benutten	Rapport RKC 2014	Afgewikkeld\Kadernota 2016
2016256856	Doorontwikkeling van de informatiewaarde van de jaarstukken. a. een meer digitale, interactieve en toegankelijke verantwoording b. aandacht van de raad voor de uitwerking van de horizontale verantwoording	Rapport RKC 2014	Afgewikkeld\meegenomen in aanbeveling RKC 2015 Afgewikkeld\Jaarverslag 2015 en Begroting 2016
Nieuw 1	<i>Borging stabiele ontwikkeling financiële positie.</i>	Rapport RKC 2015	Lopend
Nieuw 2	<i>Focus op effectieve beleidsuitvoering.</i>	Rapport RKC 2015	Lopend
Nieuw 3	<i>Nadere informatie over resultaten op het sociaal domein te verschaffen.</i>	Rapport RKC 2015	Lopend
Nieuw 4	<i>Verdere verbetering op leesbaarheid en bruikbaarheid van P&C-documenten</i>	Rapport RKC 2015	Lopend
Nieuw 5	<i>Digipanel optimaliseren.</i>	Rapport RKC 2015	Afgewikkeld\reactie college op verslag RKC 2015
Nieuw 6	Diverse adviezen	Accountant 2015	Lopend

7. Besluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders

Besluit:

1. De Bestuursrapportage 2016 vast te stellen en financieel-technisch te verwerken volgens de begrotingswijziging 2016 in paragraaf 2.12, op basis van:
  - a. de voorgestelde wijzigingen in baten en lasten van de exploitatie (paragraaf 2.12)
  - b. de voorgestelde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (paragraaf 2.9 & 2.10)
  - c. de voorgestelde budgetoverhevelingen (paragraaf 2.11)

Gedaan in de vergadering van ... .. 2016.

De griffier

De voorzitter

Bijlage 1: Overzicht aanbevelingen openstaande moties, amendementen en toezeggingen

Alle aangenomen moties (incl. Moties Vreemd) en alle toezeggingen in commissievergaderingen en raadsvergaderingen worden als bestuurlijke agendazaak (baz) geregistreerd in het systeem Verseon (applicatie voor de stukkenstroom). Ook termijnagendapunten, schriftelijke raadvragen en initiatiefvoorstellen worden in Verseon geregistreerd. In mei/juni 2016 zijn voorts de RKC-aanbevelingen in de registratie opgenomen. Per bestuurlijke agendazaak worden een aantal kenmerken opgenomen: onderwerp, ontstaansdatum, het betreffende programma, de verantwoordelijke portefeuillehouder, de verantwoordelijke afdeling, etc.

De afdoening van een agendazaak wordt inhoudelijk in de commissie of raad behandeld. Ook dit wordt in Verseon vastgelegd. Regelmatig wordt in de commissievergadering een overzicht van alle openstaande bestuurlijke agendazaken geagendeerd.

In de Bestuursrapportage wordt jaarlijks een overzicht van de voortgang van het proces weergegeven.

Voortgang van het proces (cijfermatig)

Op basis van de informatie uit Verseon is onderstaand overzicht opgesteld. Per raadscommissie is aangegeven:

1. het aantal openstaande actiepunten, verdeeld naar soort (schriftelijke vragen, motie, raadsjaaragenda, etc)
2. het aantal openstaande actiepunten, verdeeld naar ontstaansdatum: uit vorige bestuursperiode/tot 20 maart 2014 (1), van start huidige bestuursperiode tot september 2014 (2), van september 2014 tot september 2015 (3) en van september 2015 - september 2016 (4).
3. het aantal actiepunten dat in de periode van januari 2014 tot heden is afgedaan.
4. het aantal actiepunten, waarbij de afdoening in behandeling is bij de commissie of raad.
5. het totaal aantal actiepunten over de huidige bestuursperiode.

Aantal/soort	Bestuur	Beheer	Ontwikkeling	Samenleving	Totaal
1.Openstaande punten naar soort:	61	68	121	70	320
Schriftelijke vragen	-	-	-	2	2
Motie	11	7	18	27	63
Raadsjaaragenda	15	42	77	11	145
Toezeggingen	29	14	20	29	92
Initiatiefvoorstellen	-	-	-	1	1
RKC-rapport	1	-	1	-	2
RKC-aanbevelingen	5	5	5	-	15
2.Openstaande punten naar ontstaansdatum	61	68	121	70	320
uit vorige bestuursperiode (1)	1*	1	-	-	2
20 maart 2014 - sept 2014 (2)	3*	-	2	-	5
sept 2014 - sept 2015 (3)	14	18	26	9	67
sept 2015 - sept 2016 (4)	43	49	93	61	246
3.Totaal aantal afgedane actiepunten	215	190	265	314	984
4.Actiepunten met afdoening in behandeling	11	19	21	23	74
5.Totaal	287	277	407	407	1378

Stand per 22 augustus 2016

* aantal in periode maart - september 2014 is toegenomen door late verwerking RKC-aanbevelingen uit 2013 en 2014

Bijlage 2: Lijst van aan- en verkopen onroerend goed gemeente

In 2016 zijn de volgende aan- en verkopen gedaan van strategisch en niet-strategisch bezit. Voor aan- en verkopen boven de € 100.000 is de raad eerder geïnformeerd via de lichte / zware voorhangprocedure welke inhoudt dat de commissie / raad vooraf heeft ingestemd met de aan- of verkoop. Over aan- en verkopen onder de € 100.000 legt het college achteraf middels deze bijlage bij de Bestuursrapportage verantwoording af.

Aankopen Locatie/Pand	Strategisch bezit totaal netto (koopsom) x € 1.000	Niet strategisch bezit totaal netto (koopsom) x € 1.000
-		
Totaal		
Verkopen Locatie/Pand	Strategisch bezit totaal netto (koopsom) x € 1.000	Niet strategisch bezit totaal netto (koopsom) x € 1.000
Afkoop erfpacht Dolfijnstraat 13		38
Afkoop erfpacht Klaproosstraat 11		36
Grond van Hogendorpstraat naast 25		21
Grond Lange Poellaan naast 25		11
Totaal		106

Bijlage 3: Begroting en realisatie tot en met 22 augustus 2016

Bedragen x € 1.000,-

Programma, beleidsveld	Begroting 2016 lasten	Begroting 2016 baten	Begroting 2016 saldo	Realisatie incl. verpl. 2016 lasten	Realisatie incl. verpl. 2016 baten	Realisatie incl. verpl. 2016 saldo
1 Maatschappelijke participatie						
11 Onderwijs en sport	39.207	-8.980	30.227	36.544	-367	36.177
12 Bevorderen zelfredzaamheid	22.052	-790	21.262	21.316	-4	21.312
13 Advies en ondersteuning	5.279		5.279	6.049	-135	5.914
Totaal programma	66.538	-9.770	56.768	63.910	-506	63.403
2 Ondersteuning en Zorg						
21 Maatwerkvoorzieningen	65.681	-8.882	56.799	31.641	-3.743	27.898
22 Opvang en beschermd wonen	52.733	-4.017	48.715	17.624	-2.084	15.540
23 Kinderbesch.&jeugdreclassering	3.320		3.320	2.884		2.884
Totaal programma	121.733	-12.899	108.834	52.149	-5.827	46.322
3 Werk en Inkomen						
31 Werk	27.347	-4.083	23.263	25.231	-1.211	24.020
32 Inkomen	69.078	-55.829	13.249	46.133	-31.577	14.556
33 Schulden	6.287	-370	5.917	6.043	-207	5.836
Totaal programma	102.711	-60.282	42.429	77.407	-32.994	44.412
4 Duurz. Stedelijke Vernieuwing						
41 Duurzame sted. ontwikkeling	11.597	-3.013	8.584	7.828	-138	7.690
42 Economie, toerisme en cultuur	26.804	-624	26.181	26.254	-245	26.009
43 Grondexploitaties	10.083	-8.872	1.211	4.714	-3.614	1.100
Totaal programma	48.485	-12.509	35.976	38.796	-3.997	34.799
5 Beheer en Onderhoud						
51 Openbare ruimte en mobiliteit	80.439	-41.214	39.225	65.168	-34.732	30.436
52 Parkeren	17.806	-25.298	-7.492	17.387	-18.280	-893
53 Overige beheertaken	32.860	-24.870	7.989	29.054	-17.879	11.176
Totaal programma	131.104	-91.382	39.722	111.609	-70.890	40.719
6 Burger, Bestuur en Veiligheid						
61 Dienstverlening	12.665	-3.902	8.762	11.945	-2.871	9.075
62 Gemeentelijk bestuur	8.045	-744	7.301	5.938	-489	5.449
63 Openbare orde en veiligheid	31.222	-7.624	23.598	30.241	-2.225	28.016
Totaal programma	51.931	-12.270	39.661	48.124	-5.584	42.539
7 Alg. Dekkingsmiddelen&Overhead						
71 Lokale belastingen & heffingen	4.712	-46.324	-41.611	4.168	-46.140	-41.972
72 Algemene dekkingsmiddelen	19.537	-304.837	-285.300	2.201	-185.862	-183.662
73 Overhead						
Totaal programma	24.250	-351.161	-326.911	6.369	-232.002	-225.633
98 Kostenplaatsen						
998 Kostenplaatsen	206.954	-206.954		163.342	-195.901	-32.559
Totaal programma	206.954	-206.954		163.342	-195.901	-32.559
Totaal generaal	753.706	-757.227	-3.521	561.705	-547.703	14.002

Bijlage 4: Overzicht grote projecten

In deze lijst treft u voornamelijk de grote fysieke projecten aan. Daarnaast treft u enkele politiek gevoelige projecten uit het beheer- en onderhoudsprogramma aan. Met dit overzicht wordt inzicht geboden in de aspecten planning (tijd), geld van een project. De projecten zijn op volgorde van stadsdeel weergegeven.

Legenda

De kleuren worden aangegeven ten opzichte van de oorspronkelijke planning, tenzij de raad in een later stadium is geïnformeerd over een nieuwe planning. Oranje en rood worden van een toelichting voorzien.

Tijd		Er is geen afwijking ten opzichte van de vastgestelde planning.
		Er is een vertraging van maximaal drie maanden.
		Er is meer dan drie maanden vertraging.
Geld		Uitgaven en verplichtingen voor geplande werkzaamheden vallen binnen het door de raad vastgestelde krediet.
		De eindprognose valt buiten het vastgestelde krediet (een signaal om aanvullende dekking te zoeken).
		Uitgaven plus verplichtingen buiten de door de raad gestelde financiële kaders vallen, dus buiten de totale raming voor het project.

Stadsdeel	Project	Eindjaar	Tijd	Geld	Toelichting wanneer tijd en geld niet beiden groen zijn.
Centrum	Bakenessergracht	apr-17			Vanwege de extra wensen en de maatschappelijke afstemming zijn hoge VTU kosten (Voorbereiding, Toezicht en Uitvoering) gemaakt. De aanvullende afspraken met de omwonenden leiden tot hogere uitvoeringskosten. Een aanvullende krediet aanvraag volgt na de zomer. Realisatie staat voor eind 2016 - april 2017.
Centrum	Friese Varkenmarkt en Hooimarkt	dec-17			
Centrum	Nieuwe Gracht, fase 2 C en D	apr-17			Rak C wordt in 2016 uitgevoerd, Rak D wordt voorjaar 2017 uitgevoerd.
Centrum	Parklaan, rioolgemaal	apr-18			Vanwege noodzakelijke werkzaamheden aan kabels en leidingen wordt de realisatie later opgestart. Verwachting is dat het nieuwe gemaal voorjaar 2018 wordt opgeleverd.
Centrum	Raaks, 3e fase				
Centrum	Stationsplein / Kennemerplein	apr-17			De kosten voor het aansluiten van het nieuw aangelegde Kennemerplein op de omgeving blijken € 50.000,- hoger dan eerder geraamd.
Haarlem	Openbare Verlichting LED 2015-2018, groot onderhoud				
Haarlem	Riolering, levensverlengend onderhoud				Uit de inventarisatie van de beschikbare inspectiegegevens komt naar voren dat er onvoldoende beeld is om verantwoord tot uitvoering over te gaan. Aanvullende inspecties moeten worden uitgevoerd om het beeld compleet te krijgen. De uitvoering van het levensverlengend onderhoud wordt hierdoor vertraagd. Realisatie zal in 2017 plaats vinden.
Haarlem	Zuiderpolder en Meerwijk				
Noord	Badmintonpad, Duinwijk	dec-17			
Noord	Deliterrein	jan-20			
Noord	Dietsveld F2, Jan Gijzenkade	jun-18			Jan Gijzenkade kan pas na Eksterlaan uitgevoerd worden ivm oost-west bereikbaarheid in stadsdeel noord.
Noord	Dietsveld, fase 2	nov-17			Voorbereiding en technische uitwerking van de werkzaamheden kost meer tijd dan gepland.

Stadsdeel	Project	Eindjaar	Tijd	Geld	Toelichting wanneer tijd en geld niet beiden groen zijn.
Noord	Eksterlaan, fase 2	dec-17	☹	☺	De ontwerpfase heeft meer tijd gekost dan gepland waardoor een groter deel van de werkzaamheden worden uitgevoerd in 2017
Noord	HOV noord	mrt-18	☹	☺	Participatie- en inspraaktraject heeft meer tijd gekost door aanvullende onderzoeken. Daarnaast kost het opstellen van de samenwerkingsovereenkomst met de Provincie meer tijd.
Noord	P.C. Boutenstraat, riolering vervangen	sep-16	☺	☺	
Noord	Rijksstraatweg, fietspad-west	mrt-17	☹	☺	Afhankelijk van de nog uit te werken uitvoeringswijze wordt een deel van de werkzaamheden pas in 2017 uitgevoerd
Noord	Schoterbos, groot onderhoud groen	dec-18	☺	☺	
Noord	Slaperdijkweg, asfalteren	jul-16	☹	☺	Na bestuurlijke vaststelling van het DO is het ontwerp nog aangepast nav een rechterlijke uitspraak. Hierdoor konden de werkzaamheden pas na de winter uitgevoerd worden
Noord	Stadskweektuin, realisatie water	dec-16	☺	☺	
Noord	Velserstraat, riolering en herinrichting	mei-17	☺	☺	
Noord	VMBO west	mrt-18	☺	☺	
Oost	Amsterdamsevaart afwaardering	dec-17	☺	☺	
Oost	DSK	okt-16	☺	☺	
Oost	Industriehaven, brug		☹	☹	Het ministerie heeft op 8 juli laten weten de door Haarlem aangevraagde subsidie in het kader van 'beter benutten.nl' te gaan honoreren. Hiermee is het wegvallen van de Fietsimpuls subsidie gecompenseerd. Bij het uitwerken van het ontwerp werden bouwkosten inzichtelijk die eerder niet in beeld waren, leidend tot substantieel hogere kosten dan eerder was begroot. Het huidige beschikbare budget is dan ook niet toereikend. Aan de raad wordt een nieuw voorstel voor de realisatie van de fietsbrug voorgelegd.
Oost	Oudeweg	dec-16	☺	☺	
Oost	Slachthuisbuurt, zuidstrook	apr-18	☺	☺	
Oost	Slachthuisterrein	ntb	☺	☺	
Oost	Waarderhaven	dec-16	☺	☹	de fiscus dreigt een grotere btw aanslag op te leggen dan waar bij het project rekening mee is gehouden.
Oost	Waarderpolder, Centrale Watergang	apr-17	☹	☺	De discussie met Rijnland en de kabels over het verleggen zorgt voor vertraging
Oost	Waarderpolder, Laan van Decima		☺	☺	
Oost	Waarderpolder, Minckelersweg e.o.		☺	☺	
Oost	Waarderpolder, Noordkop		☺	☺	
Oost	Waarderpolder, relinen riool	dec-15	☹	☹	de aanbesteding is mislukt, nieuwe opdracht nodig
Schalkwijk	Amerikaweg, fietsvoorziening	dec-15	☺	☺	
Schalkwijk	Aziëweg	ntb	☺	☺	

Stadsdeel	Project	Eindjaar	Tijd	Geld	Toelichting wanneer tijd en geld niet beiden groen zijn.
Schalkwijk	Belgiëlaan, integrale aanpak		☺	☹	Het project is in het tweede kwartaal van dit jaar opgestart. Voor het eind van het jaar is de visie gereed en is een eerste groenvulling uitgevoerd. Naar verwachting zal dit jaar slechts € 90.000 van het budget besteed worden.
Schalkwijk	Bernadottelaan	dec-15	☺	☹	De aanbesteding is hoger uitgevallen dan de eerdere raming.
Schalkwijk	De Entree	jul-26	☺	☺	
Schalkwijk	Europawijk Zuid, fase 5, 5a en 6	jul-16	☺	☺	
Schalkwijk	Forelstraat, herinrichting OR en aanbrengen infiltratieriool	dec-15	☺	☺	
Schalkwijk	Frankrijklaan	dec-15	☺	☺	
Schalkwijk	Meerwijk Centrum	ntb	☺	☺	
Schalkwijk	Molenplas, stadsstrand		☺	☺	
Schalkwijk	Schalkstad	ntb	☺	☹	De tender voor de 1e fase is gestart in juni, nadat de raad had ingestemd met het krediet voor de parkeergarage. De uitkomst van de tender (de bieding) is bepalend voor het financiële resultaat van het project. Door de langer voorbereidingstijd is het positieve saldo van de grondexploitatie gesloten tot kostenneutraal
Zuid-West	Buitenrustbruggen, groot onderhoud	dec-17	☺	☺	De raad heeft in 2015 alleen het voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld, bij werkvoorbereiding bleek dat het gereserveerde krediet niet toereikend was. Hier was een second opinion op nodig. De raad heeft begin 2016 het benodigde krediet vrijgegeven.
Zuid-West	Houtplein Dreef, vervanging verharding en riolering Schelpenpad	apr-17	☹	☺	De raad heeft het college de opdracht gegeven om de variant waardoor de antiekmarkt en de fietsers beter gefaciliteerd zouden worden verder uit te werken. Het werkgebied wordt hierdoor vergroot. Door werk-met-werk budget toe te voegen kan aan deze opdracht gehoor gegeven worden. De eerder geplande einddatum verschuift naar het eerste kwartaal van 2017.
Zuid-West	Leidsevaart vervangen walmuur	dec-16	☹	☺	De raad heeft het college de opdracht gegeven om met bewoners en actiecomité een alternatief plan voor het groot onderhoud aan de bomen te maken. Het alternatieve plan is gereed. De bewoners worden geconsulteerd. Indien iedereen akkoord is kan de uitvoering in het najaar 2016 starten.